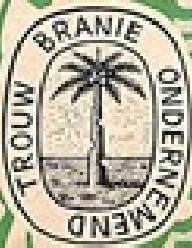

15 JANUARI 1962 - 50 CENT

TONS TONS

HET ENIGE INDISCHE BLAD TER WERELD

Van Hier en Gunder is onze belangrijkste rubriek. Voor het eerst in de historie van de Indische journalistiek bestaat ergens een vrije uitwisseling van gedachten over de meest uiteenlopende onderwerpen. De Indische burger stuurde destijds haast nooit ingezonden stukken in en doet het nog steeds slecht in de Hollandse pers. Omdat wij hier vaak als „vreemden” spreken en niet verstaan worden. In „ONG-TONG” voeden wij elkaar op, sterker dan uit welke andere kolom ook in 't blad is hier de psychologie van de Indischman te herkennen.

Beste TJALIE,

Mischien is het te betreuren, dat ik in al het redaar om Nieuw-Guinea en Indonesië geen „partij” hier en je dus niet bij of aanvallen wil om je positiehepaling. Tong-Tong is een wêrkelijk te goed blad om te twifelen aan je inzichten, ook al deel ik ze niet. Maar is het wêrkelijk nodig zich in al die problemen te verdragen, en ook de nationale, als schandalen en politieke twisten? Waarom kunnen we niet wilde zorgeloos leven, zoals in Indië? Met een blad, dat zich houdt buiten „het grote leven”?

Mevr. J. v. d. K.—W.

Ja, wij leefden zorgeloos. Puntje Goebrenemén, Den Haag en een „voorzichtige” pers zorgden voor ons. Het nationalisme ontwaakte en we wisten het niet (noemden het „communisme”). Japan bereidde zijn veroveringsoorlog voor en wij wisten het niet. Knibbelden zelfs mee aan het twaalf miljard budget. De oorlog in Europa ontbrandde en wij bleven zorgeloos. Op 3 december 1941 vierden we nog zorgeloos Sinterklaas. Drie dagen later brak de Ramp los, die tienduizenden van ons naar het graf sleepte en met zijn consequenties ons zorgeloos leven voorgoed van ons afnam.

Hebben wij niet genoeg geleerd (en willen wij dus zorgeloos blijven) of hebben wij te veel geleerd (en wensen dus geen zorgen omdat wij ze toch niet aan kunnen)? Moet Tjalie de brievenbus sluiten voor mensen met noodbrieven? Hadden wij geen spijtoptant-actie moeten ondernemen? Moet Tjalie tegen de mensen uit verantwoordelijke kringen, die met hem spreken, zeggen: „Ach, laat ons nassi gereng eten en zwágen”? Mag hij geen mening hebben t.a.v. Nieuw-Guinea/Indonesië (die nota bene gedeeld wordt door zulke bladen als N.R.G. en Alg. Hôld!) zonder uitgesloten te worden voor pro-Soekarno (subsidiair Duyntate, Rijks) en tegen wijzeheid opbrengen en tussen de artikelen vol herinneringen een enkele mening onderwerpen omdat onze burgerlijke verantwoordelijkheid dat van ons verlangt?

Nochtaans: wij zijn bezig met een opinie-onderzoek. Als het merendeel van de lezers zegt: geen zorgen; alleen koek-en-ei, dan gaan wij die kant op. Vox populi vox Dei, lezers? Hoe denken onze lezers stover?

T. R.

SEPADA!

Ik vermoed, dat de redactie vele brieven ontvingen heeft, waarin „sepada” wordt vermeld als te zijn ontstaan uit „siapa ada”. — (Het waren er inderdaad ettelijke stervallen! Leuk, dat onze lezers zo waakzaam zijn! — Red.) — De „Kamoes Indonesië” zegt echter duidelijk, dat het een roep is om bezoek AAN TE KONDIGEN, hetgeen heel wat anders is dan een roep om te vragen of er iemand thuis is. Zo'n vraag zou ook moeten luiden: „Ada siapa?” „Siapa ada?” is taalkundig onjuist. Ervoor is het natuurlijk toch wel mogelijk, maar bestaat er — een wêrkelijk onomstotelijke bewij? Het voor de

hand liggende voetstoots aannemen lijkt mij gevaarlijk. Ik denk toch wel, dat er vroeger, als er niemand thuis was, altijd wel een wakker of beheerder aanwezig geweest moet zijn met een speciale titel. En speciale — evenwel bewapende — beroepsheden. Ik veronderstel deze mogelijkheid omdat het Spaanse woord voor zwaard „ESPADA” is (de begin e wordt niet uitgesproken). Zou het Portugees woord gelijkkloudend zijn? Is ook het woord „sarpada” niet afgeleid van „sarpada”, immers: gevreesd, dus waakzaam, paraat zijn? Spada is, naar mijn gevoel, ook een woord dat gebruikt wordt in „Jelitteg” omstandigheden. Bij kleine luiden wordt geroepen: „Touwan!” of „Djagi!” of „Babo!” of wordt de naam van de betrouwer genoemd. Spaans „Grande” roepen „sarpada”!

Ik geloof dat de redactie (Tjalie?) in het bij-schrift bij de brief van de V. (12 december) gezocht heeft naar de wetenschappelijke verklaring, niet naar een verklaring, die „voor de hand liggend” is. Daarmee zijn al heel wat spreekjes in de wereld gekomen. Kan een enkel Indonesisch taalkundige de inderdaad enig juiste verklaring geven?

L. PIETERS

De heer Pieters heeft goed verondersteld: wij zoeken in Tong-Tong onloochenbare feiten. Nochtaans zeggen wij niet dat de „siapa ada”-zeggers ongelijk hebben. Wij weten het alleen maar niet. En we stellen het afér op prijs als in Tong-Tong absoluut betrouwbare gegevens staan. Zo zij nog niet bestaan, kunnen zij door samenwerking van heldere koppen alsnog gecreëerd worden. Naar onze mening is het „staafje” van „siapa ada” nog steeds niet opgelost. Zo bestaan onder Indischgenaten vele „jerkheden”, die absoluut onjuist zijn. Om achieten er al direct twee te binnent: 1. dat Soekarno op Boven Digoel heeft gezeten (onjuist; hij is eerst naar Flores, later naar Bengkuluen verbannen geweest); 2. dat Soekarno een Indo is; onjuist, hij is een zoon van een Javaanse vader en een Balische moeder.

Het lijkt ons dienstig, dat lezers, die meer van deze misverstanden weten, ze in Tong-Tong vermelden. Wij bedoelen naamuitleggingen, oorspoong-verklaringen, „jagerlatijn” (bestaat de lingoog? De Sumatraanse alpengeit? De manenkarbouw? De orang pendek? De Tijlwoengse waterkarbouw?). In de after all vrij slecht naar onderzochte Indische wereld bestaan vele „waastheden”, die in feite onjuist zijn, maar ook „spreekjes”, die wáár kunnen zijn. Wie helpt zoeken? En wie heeft nog meer vragen?

REDACTIE

SELAMATAN TAHOEN BAROE

De Selamatan Tahoen Baroe op 3 januari j.l. voor de Ind. Culturele Kring was een groot succes. Dit evenement is hard op weg een traditie te worden. Alle voorwaarden hiervoor waren dan ook aanwezig. Een plezierig gemeenschappelijk opdere garde, maar ook veel jonge mensen. Leuk zo!

De loentog en rijstafel waren prima. De stemming ouderwets Indisch, gezoogelijk, ongedwongen en zelfs uitgelaten. De muzikale onlijsting was in goede handen bij de „Dynamietjes” uit Putten, die met hun frisse kinderstemmen Engelse, Indonesische en Hollandse liedjes ten gehere brachten. Ze stalen aller harten. Het ligt in de bedoeling van hen een grammofoonplaat te maken, die ten bate van NASSI zal worden verkocht!

Ook de dames-hawaïaanband de „Blue Hawaiian Stars” uit Haarlem met opvallende close-harmony zang van het damestrio en solozang van Mary Waite, oogstten keer op keer enthousiast applaus. Beide ensembles voerden de stemming ten top.

Om half el nam men maar rode afscheid, het beste bewijs voor een geslaagde avond. Ten pluin voor het bestuur van onze Culturele Kring en duimen op voor „Dynamietjes” en „Blue Hawaiian Stars”. En volgend jaar nog beter, toch?

MAUS

Tong Tong

6e JAARGANG No. 13

Onafhankelijk Indisch Tijdschrift
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag
Tel. 542.542 - Giro 6685

Verschiént:

de 15de en 30ste van elke maand
Prijs: per nummer f 0.50
per kwartaal f 1.50
per halfjaar f 3.—
per jaar f 10.—

Betaling geschiedt altijd VOORUIT
ABONNEMENTEN BUITENLAND
(per jaar):

Australië:
p. luchtpost: f 43.—; p. zeepost: f 15.—
Nieuw-Zeeland, Zid. Afrika, Brazilië:
p. luchtpost: f 35.—; p. zeepost: f 15.—
Nieuw-Guinea, Canada, U.S.A.:
p. luchtpost: f 27.—; p. zeepost: f 15.—
Suriname, Antillen:
p. luchtpost: f 21.—; p. zeepost: f 15.—
West-Europese landen:
p. luchtpost: f 15.—
Agents voor Canada:
Mevr. E. le Sauer-Zimmer,
1 Richview Side Road,
RR 1 Islington, Ontario, Canada.

Uitgave GAMBIR
Uitgeverij voor Oost en West

Onder redactie van
TJALIE ROBINSON

Zoekt op basis van de nuttige ervaringen in de Goedjel van Smaragd nieuwe interesses in Nederland te wikkelen voor de Tropengedé!

METAMORFOSE

Banjak selamat dan redjeki!

Met het Nieuwe jaar. En met de nieuwe — en definitieve! — gestalte van Tong-Tong voor alle komende jaren. Naar wij hopen — en waaraan wij werken zullen — in goede gezondheid en voorspoed. Proficiat!

En onze grootste dank aan onze lezers, die „nieuw, branie en ondernemend“ dit blad hebben „veroesgepoekoeld“ van vier pagina's tot twintig, van veertig abonnenen tot tienduizend, en van een platte en met schuld beladen dampet aan de start tot een financieel krachtige en nog opblommender zaak. En dit alles in nog geen vier jaar tijd!

Terugblikkend op deze snelle groei en met de sombere voorspellingen van 1958 nog in onze oren, kunnen wij nu rustig vaststellen:

De Indischman is niet vergeten; hij is met zijn Indische halvenschap niet gebaidloos verloren gegaan in de massa; hij zal zijn zelfbewuste en constructieve bijdrage bijeen geven aan de Europese maatschappij.

Eigenlijk is er een soort wonder geschied. Vier jaar geleden leek het er nog op of onze oude Indische gemeenschap voorgoed verstrooid was over de hele aarde. En vergeten en vernietigd. Maar kijk, Tong-Tong heeft ze teruggevonden. In Hongkong en in Batavia, in Nw. Zeeland en Brasilia, in Bangkok en de Antillen, in Venezuela en Pakistan, in de Verenigde Staten en in Tanganyika, in de kleinste en verste dorpen in Nederland, in Stockholm en in Kaapstad.

Deze mensen zijn vaak Amerikaan geworden of Canadees, Antilliaan of Braziliaan, Engelsman of Indonesiër, Zweed of Afrikaaner. Onze Indische gemeenschap is een groep van wereldburgers geworden. En nochtans zijn ze ergens diep binnin Indischman gebleven. Wij roepen: „Woorda!“ En van de verste hoeken van de aarde schalt het antwoord: „Préng!“ Al deze contacten bij elkaar (met een terugblik op de groei van het blad Tong-Tong in maar vier jaren) kunnen wij niet anders dan voorspellen: de groei van de N.F. Tong-Tong zal nog kolossaler zijn. Omdat een devies leeft: „Poekoel teroes!“

Tegen het formaat zullen de meeste lezers misschien wat bezwaard aan kijken. Moet dat nou? En sommigen zeggen misschien: vroeger groter formaat, nu iets kleiner formaat, maar 20 pagina's in plaats van 16, timbang-timbang, tida koerang. Inderdaad is dat zo: U krijgt precies evenveel als bij het oude formaat. En de nieuwe typografische verrotting is „ekstra“. Zij, die een beetje in het drukkerwerk thuis zijn evenwel, zullen direct de bijzondere waarde van het nieuwe formaat kunnen begrijpen: de druktechnische mogelijkheden zijn veel groter. Op het oude formaat konden wij niet groeien naar een dikker Tong-Tong en een groter oplage. Met het nieuwe wel. Het nieuwe formaat is in zekere zin een bewijs van groei.

Deze groei houdt o.m. ook in: deelgenootschap in de drukkerij, hetgeen betekent voordeliger werken, en hetgeen óók betekent: méér druk-projecten opzetten, waarvan onze lezers kunnen profiteren. Wij zijn niet langer klant, maar ook leverancier.

Poekoel teroes!

De organisatorische metamorfose van „eenmanszaak“ naar Naamloze Vereniging (die zeer binnenkort zijn bestag zal krijgen; geïnteresseerden worden tijdig ingelicht) maakt eindelijk ook mogelijk, dat de verantwoordelijke staf in directie en redactie kan worden uitge-

breid. Het eerste bericht hieromtrent vindt de lezer elders in ons blad. Andere zullen spoedig volgen.

De ruimere verdeling van arbeid en verantwoordelijkheid, onder een staf van bekwaame krachten, zal op de eerste plaats met zich meebrengen dat aan de overbelasting van Tjalie een eind komt (waardoor de algemene leiding evenwichtiger wordt) en verder meer mogelijkheden vrijgemaakt worden om verwaarloosde nevenprojecten te „ontginnen“. Niet langer draagt één kwetsbaar en „gebrekswol“ mens als Tjalie de verantwoordelijkheid voor de vertrouwens-investering van tienduizenden, maar een directie-groep. Ook ten aanzien van de uitbouw van de leiding blijft het motto gelden: „Poekoel teroes“.

In vele opzichten dat betreft Tong-Tong een metamorfose. En zit er veel waan in de uitroep van één onzer stafleden toen de eerste nummers van de persen gleden: „De rups is een vlinder geworden!“

Ah: onze oude, vertrouwde en diebare gedaante een rups? Tot op zekere hoogte: ja. Wij waren bij voorbeeld erg vaatkrachtig. Meer, meer, meer! Vooruit, vooruit, vooruit! Poekoel teroes! Alle kansen aangrijpen; op alle werkteerijnen actief zijn. Veel geld gebruiken. En tóch is dat goed geweest. De rups eet niet zoveel voor 'n plezier, immers, maar om de metamorfose tot vlinder mogelijk te maken. Dat hebben wij gedaan.

Ook waren wij als rups vaak negal afschrikkend, ja, voor sommigen hoogst pijnlijk als een echte „oeter boeloe“. Maar de rustiger lezers hebben geweten, dat deze gevaarlijkheid van ons hard nodig was om ons te verweren tegen allerlei bedruchtige, vrot- en vernielzuchtige sjams en detrijke pik-kampioenen. Alleen insiders weten hoe vaak ons leven aan een zijden draadje gebangen heeft. Maar we hebben de gevaren overleefd en nu begint dan het leven als vlinder.

Wat doet de vlinder?

R. NIEUWENHUYTS (E. Breton de Nijs) verzoekt mensen, die gegevens kunnen verstrekken (foto's, handschriften, artikelen, knipsels, herinneringen of adressen van anderen) over

TEUN OTTOLANDER,

zich te willen wenden tot R. Nieuwenhuys, Stadionweg 198-II, Amsterdam-Z., telefoon 020-718717. — Kosten zullen worden vergoed.

De redactie van Tong-Tong steunt deze oproep graag en hoopt, dat met inspanning van alle lezers een smak waardevolle historie gereed kan worden van grote Nederlanders in Indië.

Van bloem tot bloem gaan en bevruchten.

Tong-Tong gaat de komende jaren zijn wereldwijde contacten „ontginnen“. Relaties activeren tot productie. Nuttige en meesprekende uitwisselingen van cultuurwaarden tussen land en volken tot stand brengen.

Té veel heel op onze voor? Eensmaal met 't tijdschrift Tong-Tong zullen wij „sabar“; toch solide doorwerken in deze richting. M. stoppen nooit! Poekoel teroes.

Eigenlijk ligt dit werk ons uitstekend. Wij die in Indië zoveel generaties lang in verde opbouwend hebben kunnen samenwerken met Indonesiërs, Chinezen en andere Vreemde Oosterlingen, verdraagszaam ten aanzien van andere religies en adats, niet alleen lezend aan, maar ook lezend van andere maatschappijen en culturen; wij zullen nu wij verstrooid zijn onder veel meer rassen en volken, nog meer nuttig werk kunnen doen.

Slaat de handen ineen dan. Trouw aan onze oude gevoelens van raam-menselijke verbondenheid. Braai in tijden van tegenspoed en nood en Ondernemend in het steeds weer ontdekken van nieuwe horizonten! Tong-Tongers, selamat djalan en poekoel teroes!

TJALIE ROBINSON

banjak selamat dan redjeki = veel geluk en voorspoed

poekoel teroes = volhard

„Woorda!“ en „Préng!“ Aansoep en antwoord bij de roedgang van de gardoe of dorpswacht; de woorden zijn afgeleid van de Nederlandse woorden: „Woerd!“ en „Vriend!“

timbang-timbang = afwegen

tida koerang = ik kom niets te kort

oeter boeloe = harige rups

sabar = geduldig, in de zin van: een rijpingsproces rustig volgen

adat = volkgebruik, rede

REACTIE OP EDDY POLO

Voer mij was Eddy Polo om held in mijn jeugdsagen en trachte ik hem in zijn lopen en doen nu te bootsen. Hij plucht altijd op te treden, gekleed dan in het overhemd (gestrept) van onze kebon. De ouwe baas heeft gelukkig de leeftijd van de zeer sterken kunnen bereiken.

r. R.

VAN OVERZEE

Beste Tjalie,

Op onze dooreis naar Hawaii, deden we Tijsma aan, omdat jij het zo meesterlijk beschreef in Tong-Tong. Elk woord is waar geweest, en je schreef nóg te weinig!

Hartelijk gegroet,

NORA EN PIM LE SUEUR

Op de Academische Feestzitting, eerste rij, van links naar rechts: Eer-Generateur-Generaal H. A. A. Cornelis; de heer Burger, ambassadeur van Zuid-Afrika; Z. Exc. Minister Van Eilande (Opvoeding en Cultuur); de heer Knopen (voorzitter van de Kultuurraad voor Vlaanderen); Z. Exc. Julien Kuypers (gevolmachtigd Minister voor betrekkingen met het buitenland); mev. Spinaels; de heer G. V. Spinaels (voorzitter van Band en Zuiderkruis) en de heer Lötter (persattaché bij de Ambassade van Zuid-Afrika).

Te gast bij „Récupérables”

De vorige maand heeft in het Paleis voor Congressen te Brussel ten geleegenheid van het 40-jarig bestaan van tijdschrift „Band-Zuiderkruis” („de Vlaamse Tong-Tong”) een „rapat intiment” plaatsgehouden van Vlamingen over de Wereld. Het is een grootse demonstratie geweest van broederschap over oceanen en continenten heen met een trotse terugblik op het koloniale verleden en een moedige blik voorwaarts in de wereld.

De redacteur van dit blad rekent het zich tot een eer tot deze Vlaamse rapat uitgenodigd te mogen zijn en waardeert het in zijn Vlaamse vrienden dat zij de werkelijke betekenis van Tong-Tong zien, die vele Nederlanders nog steeds niet zien. Laat ons hopen dat wij eens ook een lastrum mogen viëren van Overzeese Nederlanders met vertegenwoordigingen uit heel de wereld.

De bijeenkomst omvatte een forumgesprek van de Culturele Sectie, waarin gedachten werden uitgewisseld tussen afgevaardigden uit alle Vlaamse kringen in Europa, Afrika en Amerika, een forum van de Sociale Sectie, waarin de belangen van uit de Kongo verdreven Vlamingen werden verdedigd, en een Academische Feestzitting, waarin o.m. het woord werd gevoerd door de gevolmachtigd Minister voor de buitenlandse culturele betrekkingen Z. Exc. J. Kuypers en de Minister-Adjunct van Nationale Opvoeding en Cultuur, R. van Eilande. Het was deze laatste spreker, die refererend aan de slotwoorden van Sartre's „Les Mains Sales”: „non récupérables”, de woorden spreek die ook tot ons gericht konden zijn:

„Men heeft van de gewezen kolonialsen op zoveel tonen al gezegd „non récupérables”. Ik geloof, dat een manifestatie zoals deze van vandaag, waar het de mensen van „Band en Zuiderkruis” zijn, die het initiatief hebben genomen voor deze dag, voor deze manifestatie van de Vlamingen over de wereld, dat zij met deze manifestatie hebben bewezen, dat zij méér dan „récupérables” zijn.

Ik geloof, dat zij opnieuw zullen uitgaan over de wereld, en wanneer de vlag van waanzin en van dwaasheid over de UNO en over de Kongo zullen zijn weggewaaid, dat zij dan ook naar die deel van Afrika zullen teruggaan en dat zij daar dezelfde rol zullen spelen, die zij vroeger speeld,

zij het in een ander klimaat, zij het met een andere intentie; maar ik geloof, dat hun geloof en hun liefde altijd dezelfde zullen blijven. Ik zie hen terug over gans Afrika en in andere minderontwikkelde streken van de wereld, en zij zullen, samen met ons, die gedoemd zijn om in dit kleine land te blijven wonen, de band van alle Vlamingen over de wereld, of ze onder het Zuiderkruis of elders zullen verblijven, voortdurend blijven verstevigen.”

Hoe lang zal het nog duren voor een Nederlandse minister komen zal die de Indischman en zijn bijzondere waarde voor andere internationale initiatieven begrijpt en stimuleert? Hoe lang zal het nog duren voordat de Indischman zelf het eindelijk initieft? In elk geval is Tong-Tong op de goede weg, in ruim tiendaarzend gerinzen leeft nu al de actieve gedachte: deze koloniale nalatenschap moet bewaard blij-

Twee afbijes aan de (veel langere) Forum-tafel van de Culturele Sectie, waaraan vertegenwoordigers zaten van Vlaamse cultuurgroepen uit de hele wereld. Links vertegenwoordigers van Centraal en Zuid-Afrika en Zuid-Amerika. Rechts de vertegenwoordigers van de grote Vlaamse groep in de V.S. aan het woord. Over de gehele linie werd de klacht vernomen van veel te weinig belangstelling van de Ambassadeurs voor de cultuurgroepen. Ook Nederlandse ambassadeurs schieten o.i. te kort in belangstelling voor geëmigreerde Nederlanders. Ook al hebben deze mensen een andere nationaliteit gekregen, cultuur en taal hebben zij behouden en dat heeft recht op interesse.

GEEN CONTACT

Er zijn de afgelopen dagen enige honderden spijtpoëtanen in Nederland teruggekeerd. Contact met deze mensen (om meer te weten te komen; om te helpen) is niet mogelijk, omdat Maatschappelijk Werk en CCKP de adressen niet vrijgeven. Zelfs niet (of: juist niet?) aan NASSI. En natuurlijk niet aan Tong-Tong. Voorheen werden ook de adressen van repatrianten en van Deta-jongens niet aan ons verstrekt. Ook voor acties niet, waarin wij gratis kerstnummers ter beschikking stelden of hulp in de vorm van kerstpakketten.

Alle moeite die wij ons geven om te weten te komen „waarom niet?” stuitte af op niet-officiële „verklaringen” als: „Waarom eigenlijk wilt?”, „Het Regeringsbeleid is nu eenmaal zo!”, „Als die adressen vrij gegeven zouden worden, zouden, deze arme mensen in de handen kunnen vallen van stofzuigerverkoopers, verzekeringsaginten, politieke agitanten, enz.” „Het is beter dat ze zo snel mogelijk assimileren.” Etc. etc.

Laat ons er verder geen doekjes om winden. Dit alles lijkt onaangenaam veel op „gruisloos wegwerken van mensen, wier aanwezigheid in Nederland „in discussie” is”. Of „voorkomen dat eventuele sterkere bindingen ontstaan van lotgenoten”. In elk geval zit er een vervelende achterdocht en al te gerode kwaaddenken achter deze oorwilt, die wij uiteraard accepteren moeten, maar die niet bepaald bevorderlijk zijn voor een zich helemaal terug en zeker voelen van de Indischman in een samenleving die zo luikeels „de volledige erkenning van menselijke vrijheden en rechten” propageert.

ven — en tot nieuw leven gebracht. Het zal gebeuren.

De Vlamingen zijn al verder. Op deze bijeenkomst kregen wij exemplaren in handen van bladen en periodieken van Vlaamse gemeenschappen in Noord- en Zuid-Amerika en andere continenten, waarmee zeer nauwe relaties bestaan. Er wordt niet bezend en afloerend over de Amerikanen gesproken; er wordt opgewekt over emigratie naar Brazilië (terwijl men hier althans klaagt over mislukking). Men zegt hier vaak dat Vlamingen luchtmatig en oppervlakkig zijn. Omdat men daar zelden of nooit somber bij de pakken neerzit? Ah, men verstaat daar de kunst alle plusfactoren te bundelen en te activeren, en men gaat de minfactoren voorbij of attapeert ze gemeenschappelijk. Met „Band en Zuiderkruis” zal België zijn „mooie kater” over het verlies van de koloniën sneller te boven zijn dan Nederland, dat zelfs Tong-Tong nog niet eens ziet. Of worden we hier toch nog wel op tijd wakker?

T.R.

ONTMOETING IN DE NACHT

Dat Postianak bestaat inderdaad wel. Kijk op mijn jongere jaren van 1931 voor de oorlog was ik een krontjong boer. Ik had een club „Lief Java“ en Bintang Timur van Soerabaja. Op een avond, dat was ook op een vrijdag, repetitie op Kedjambon Kepoetran voor de a.s. krontjongconcours van Java. Die avond waren wij tot erg laat in de nacht bezig geweest. Ik met Mat, onze zanger, lopende huiswaarts. In de stille nacht door Indische kerken lopen lappende hadden we nog een liedje gezongen. Mat met de gitaar, ik op de krontjong. Mat zong heel zacht „Nonna manis hati saja terbayang bojang, ini krontjong, nonna manis, krontjong Melajang Siang“.

Toen zong ik ook zacht Burung dara terbang di atas djendela, denger swara nonna manis, mana orang aja“. Toen verscheen voor ons beiden een mooie schone vrouwen-gedaante met loshangende haren. Wij beiden kregen kippervel. Mat had eerst gezien en zei tegen mij: „Tjalie, soendel belong“ en wij er vandoor rennende. Thuis komende bleek onze gitaar beetje beschadigd, daar wij over stoken sprongen.

Mat zei: „Tida djadi apa apa. Minggu malam kita rebut prijs no 1 buat Lief Java, satu tanda di list ini Postianak“. En dat was ook werkelijk. Wij hadden de gouden medaille gewonnen!

Soerabaja 1ste prijs met stamboel 2. Batavia 2e, Semarang 3e en Malang 4e.

Dit kan ik overtuigen. In Indonesië bestaan die gestalten wel.

Zo zijn er nog meer verhalen recht gebeurd.

TJALIE 3.

DIRECTIE-UITBREIDING

Met ingang van 1 januari is aan de directie van Tong-Tong verboden de heer F. J. van Ebbenhorst Tengbergen.

De heer Tengbergen is één van die merkwaardige totoks, die ondanks allerlei tegenlagen in zijn Indische loopbaan zijn hart aan dit „tweede vaderland“ verpaand heeft. Reeds jong trok hem het onbekende en toen hij in 1920 een kans kreeg om naar Indië te gaan, greep hij die met beide handen aan. Hij begon zijn plantersloopbaan als fabrieksemployé op de onderneming Santosi te Pengalengan, maar de moderne opvat van dit befaamde fabriekscamp-plex klopte niet met de jeugdige voorstellingen van wilde tropische natuur van de jonge „Tong“, die op roek ging naar andere be-

F. J. van Ebbenhorst Tengbergen

staansmogelijkheden. Na verscheidene ontwe-vingen (en o.a. een kort dienstverband bij de GEBEO) kwam hij echter toch weer in de cultuurs terecht en wel op de onderneming Kantja Tapan in Bandjar, maar hier trof hem (even zoveel anderen) de malaria. Op aan- drang van de familie naar Nederland terugge- keerd, kon hij het (alweer als zoveel anderen) in de „negri koad“ niet meer harden en ver- trok in 1938 wederom naar Indië om werkzaam te zijn op de onderneming Tondjo Reuml, waar de proefabriek voor het maken van op- gevulde rubberpoeder volgde een ge- heel nieuw oetroot zijn belangstelling opge- wekt had. Aan dit werk maakte het uitbreken van de oorlog met Japan een eind en de volle maat avonturen als „Lawan Nippon“ vielen Tengbergen ten deel, o.a. aan de Dodenspoor- weg.

Zijn belangstelling voor rubber-research bleek echter niet gedoofd en na de oorlog vinden wij hem terug bij de Rubber-Stichting te Delft. Toen echter de Indonesische Regering de beschikbaarstelling van de benodigde gelden stopzette, kwam aan dit bestaan wederom een voortijdig einde. Voorzichtig andere bestaan- mogelijkheden aftastend, kwam Tengbergen Tong-Tong tijdelijk assisteren toen onze boek- houder Aarts plotseling overleed. Het werk hier en de grote mogelijkheden, die er in lig- gen opgesloten, fascineerde Tengbergen ech- ter zo, dat hij alle andere zaken varen liet en zich geheel besloot te wijden aan Tong-Tong, de binnenkort opgerichte N.V. en andere ne- veninteressen. Hij zal belast worden met de algemene zakelijke leiding, zodat de redactie de handen meer vrij krijgt voor alle publi- cits-mogelijkheden.

Het is deze geest van „niet-vergeten“, van „niet-verloren raken als Tropen-Nederlander“, maar overvloedig zoeken naar nieuwe creatie- mogelijkheden voor de tropisch-Nederlandse instelling, die steeds meer tapabele mensen bijeen brengt bij Tong-Tong. In de eerste helft van het nieuwe jaar zullen meer berich- ten volgen van ons groei-proces.

De tijd van verwijfeld zoeken naar een hand- jevel idealisme is voorbij; de opbouw van een maatschappelijke instelling is begonnen. Geba- seerd op de idee „Tong-Tong“ (= helpt el- kander) voortgestuwd door de leus „Poekoel teroes“ kan succes niet uitblijven. Vier eeuwen tropisch Nederlanderschap voorbij? Het zij zo. Maar never say die: vijf nieuwe eeuwen zullen volgen. DE REDACTIE

Jong voetbal met onze hoed

Het speciale karakter van Tong-Tong maakt dat wij bij de geringe plaatsruimte (als wij groeien, zal dat veranderen) praktisch geen aandacht kunnen wijden aan nationale interes- sen. Dat wij hier een uitzondering maken, zal men ons hopelijk niet kwalijk nemen, vooral waar het „maar om studenten“ gaat.

We zijn namelijk wel héél apart getroffen door het gebalte van de TV-voorstelling „Een gevecht jaar (niet) in de bek kijken?“ van het Haagse Studentencabaret op 27 dec. j.l. Niet alleen stak het gebodene met kop, schouders en een heel stuk torso uit boven wat gemeen- lijk studentencabarets brengen, maar het was namelijk intelligenter, preciezer en eigi- neler dan 90% van hetgeen in Nederland gemeenlijk voor voetlicht en TV-camera komt. En waaraan was dat op de eerste plaats te dan- ken? Aan de directe eerlijkheid, de onbevan- genheid en natuurlijkheid, waarmee men voor het voetlicht kwam. In Holland heeft men voor alles zo een aparte en geheiligde stijl: humor wordt met grimassen of overdreven droog gebracht en „moet je zien aankomen“; ernst wordt plechtstatig geoffereerd — zelfs het socialistische strijdeling wordt als een paals geserveerd; overdreven aanprijning van het ge- bodene met uitvoerige opsomming van titula- tur of culturele „standing“; Pipo de Clown en het forum Welbeschouwd staan op betref- fende lage niveaus. We zijn eigenlijk verbaasd dat een Wim Kan zo lang goed kan blijven. Maar deze jonge studenten, zijn gelukkig „nog niets“, geen getiteld wonderdier, geen politi- cus, geen Khanstenaar. Dus kon gelukkig alle

poeha ontbreken en deed men het blijsmoed zonder. De hele voorstelling werd daardoor een partijtje scholierenvoetbal met een deftige bolhoed, maar klasse-voetbal met fijne tech- niek, grote vaart en wijde allures. Zo goed, dat Nijksaar de meeste dagblad-critici (ge- weend aan opgelegd tjap-werk) er niet bij kon- den. De perscommentaren waren immers op- vallend lauw. Was er misschien op te veel poli- tieke of fatsoens-teren getrapt?

Wij hopen dat al deze frisse, nieuwe intelli- gentie, deze vrije levensduur, niet verloren gaat in veel te zwave colleges, die er op ge- richt schijnen te zijn om van nieuwe mensen namaak-overnameketjes te maken, passend in opvattingen van obsoliet fatsoen en obsoliete politiek. Vreemd, in deze spottende terugkijk op het voorbije jaar, hebben wij eigenlijk in hoofdzaak gezien een nieuwe blik op het kom- mende jaar. Als in dit jaar de geest van deze jonge studenten een goede levenskans krijgt, Nederland zal er/wel bij varen.

T.R.

ENGELS LEREN VOOR EMIGRATIE

Als kinderen hun best doen om Engels te leren voor hun a.s. emigratie, hoor je soms de interessantste vertalingen:

Give me the kerst (kruut).

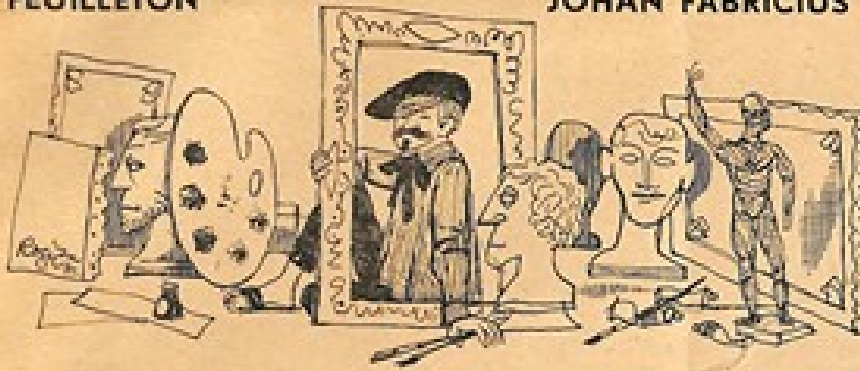
We got love (uit een song): Wij loven God (Home, sweet home), there is no place like home: er is geen plas in het huis.

DANK!

Voor de honderden kaarten met kerst- en nieuwjaarswensen, die bij ons blad kwamen binnen- stroomen uit alle delen van de wereld. U allemaal één voor één bedanken? Die tijd kan er helaas niet af, hoe graag we ook zouden willen. Mogen wij dus met dit ene simpele dankwoordje er van af? En we beloven U Uw wensen voor het komende jaar waar te maken.

En nu: op weg, allemaal. En poekoel teroes!

TJALIE, REDACTIE,
ADMINISTRATIE
„TONG-TONG“

„Ik kwam uit het Morgenland”

(XXIII) DE GEUR VAN PARIJS
DE OORLOG BREEKT UIT

Parijs zou voor mij een openbaring worden. Ik kreeg volle vrijheid om die heerlijk levende stad te gaan verkennen: te voet en op de fiets. (Met de *Tour de France* was het misgelopen: noch mijn Fongers, noch ikzelf, voldeden aan de gestelde eisen.) Zo zwierf ik dan langs de boulevards, langs de Seine. De opgewekte sfeer van het Parijse leven bekoemde me onvindig. Ik bracht uren zoek op de markt des pures, waar ik leerde dat ook het waardevolste nog de koopbegeerte kan opwekken; op de vogelmarkt met z'n gekoer, gekakel, gefluit en zoet gekwoel in alle vogeltalen der wereld; in de hallen, waar potige kerels half doorgeslaagde varkens op hun bebloede schouders wegdroegen, galant gekochend met volkse matrones, die breed lachend weggedoken zaten achter groente en fruit: Pomona's stordig uitgestalde overvloed. Het rook er naar bloed en zweet, naar bloemen en rotte appels, schoolertjes slopen er rond, hun tot gapen georde hand nog achteloos in de zak geborgen. Mijn zakgeld, hoe bescheiden ook, maakte het mij mogelijk om tussen volwassenen in, ja, zelf bijna een volwassene na met mijn noordelijke figuur tussen de kleinere Fransen, in een „bitro" aan de „rinc" te gaan staan en een koffie met een croissant naar binnen te spelen. De klank van het Frans om mij heen bracht me in een oer. Zoals reeds de geur van koffie alleen, het gerinkel van glazen en koppen, die door de „patron" even onder een straal water werden gehouden, omgekeerd en voor de volgende klant neergezet. De roepen van de kran-

ten- en lotenverkoopers op straat, de hoofdstagen der toren nog alom aanwezige fiacras, het getoeter der met de nieuwe tijd brutaal indringende taxi's. De ochtend begon al dadelijk zo verkwikend met de geur van het versgebakken brood, dat ik bij de bakker om de hoek mocht gaan halen. Wij woonden in de rue Henri de Beoquillon, eigens in het zuidwesten, geloof ik.

Ik kwam diep onder de indruk van de schoonheid der Parijse vrouw. Dat een wat zonniger gebruik van poeder en rouge, een wat kistiger gang, een koelr buitgisme stem aandeel in die schoonheid zouden kunnen hebben, kwam in mijn argeloos jeugdig gemoed nog niet op. Ik stond op een hoek in de rue Royal, ik zat op een bank in de Tuileries, op de Champs Elysées en keek diermerig naar wat er aan schone vrouwen aan mij voorbijtrippelde, soms een zoete wolk van parfum achter zich latend. De schoonste van allen vond ik een misschien 17-jarig meisje, dat in ons huis één étage hoger dan wij woonde. Ze had een dove uitdrukking op haar mooie strakke gelaat, dat kamerbleek was en geheel onopgeemaakt; haar stemmig zwarte kledij (ze ging in de rouw) accentueerde nog die op zichzelf reeds zo interessante bleekheid. Ik lag — vermoedelijk tot geheim vermaak van madame „Zouzeu", onze portiersvrouw beneden, maar hoe zou ik dat bemerkt hebben in mijn staat van verliefde opwindung — uren lang op de loer om mijn engel (met boedschappentat) de trap te zien af dalen: uit de hemel naar de begane grond, waar ik toefde. Dan holde ik naar boven, verblijd plaats voor haar makend.

„Bonjour, monsieur", zei ze op een dag tegen me. Ik stamelde iets terug, terwijl ik nog trachtte te verwerken, dat ze mij als „monsieur" had begroet. Hoe kon ik die nacht nog een oog dichtdoen? (Wat dit nu ook weer niet te letterlijk op, leer, want men slaapt goed in die jaeren, en daarom versooten de slaap slechts.) Monsieur. „Bonjour, mademoiselle", zou ik een volgend keer heel flink zeggen; ik zag niet in waarom ik er de moed niet toe zou opbrengen. Maar er kwam geen volgend keer. Opeens was zij weg. Naar een provincie stad vertrokken, vernam ik van Madame Zouzeu. Het trappenhuis galme en gaapte van leegheid, als was er een dode ingedragen. Ik sloepte me levensmoed rood, tot mijn natuurlijke levensvreugde weer haar rechten opeiste. Ik had het niet gedacht, maar Parijs bleek nog altijd vol schone vrouwen te zijn; ik had er mij op één blindgestaard. Otto Knaap, gevreesd ex-muziek-criticus van *De Telegraaf*, en Otto van Tricht, Parijs cor-

respondent van mijn vaders vroegere *Nieuwe Courant*, waren de Nederlandse vrienden bij wie wij het meest verkeerden. Van Tricht, verlaten door zijn veel jongere en temperamentvolle vrouw (die ik eenmaal weer als de echtgenote van mijn Caprese vriend Mario Cottareu zou aantreffen: zie „Mijn Huis maar achter de Kim"), had zich, moe van deze wereld, op een eilandje in de Seine, een eindje buiten Parijs, neergelaten, waar hij, zoals hij ons zuchtend vertelde, zelf zijn sokken waaft en te droogen hing; 's nachts had hij lijfswitstaar om er paling aan te vangen: 's ochtendelijks diët, verklaarde hij zwartgallig (hij hield niet aan paling). Wij beroochten hem in gezelschap van Otto Knaap en diens vrouw en zoon. De zoon boeide en imponeerde mij: één schreef reeds verzen in het Frans, die ik niet leren kon; de ander deed aan de wielerspoort (hij was wél een ernstig kandidaat voor de *Tour de France*); gezamenlijk verdienden ze een aardig salduut met het maken van illustratieve geluiden bij de toen nog stomme films.

Ze demonstreerden het een en ander voor mij, en het was indrukwekkend: hun repertoire erikte van vertrouwde huisdieren tot exotisch wild als leeuwen, tijgers, hyena's (een hees gelach, dat in blaffen overging). Door bordes aan scherven te gooien bleek men feitloos het geluid van hekkende bordes te kunnen imiteren; uiteraard konden de scherven voor meer dan één voorstelling dienen. Vertekkende treinen, krijsende tram-in-de-bocht, locierde stormen en het macabere knarsen van weerbannen... ze stonden voor niets. Onnodig te zeggen dat zij langamerhand een heel arsenaal hadden opgebouwd van trommen-in-vel-matten, blikken deksels, gasbussen, stukken tranail, om niet te spreken van allerlei muziek-instrumenten die men, wilde men in dit meer gespecialiseerd metier uitblinken, stuk voor stuk met enige vakkenis (lieftst ook talent) moest kunnen bespelen.

De kleine, lenige, steeds enigzins achteroverlopende Ido Otto Knaap zal de lezer zich misschien nog herinneren als de hardloper die bij een wedstrijd zijn zoon achter zich wist te laten, of anders in zijn rol van de in een Beabaars dorp na een muzikale halde der plaatselijke fanfare ploetseling (tijdelijk) over-

(lees vervolg op pag. 14)

Mijn vader schreef in die Parijse dagen twee van zijn meest geïnspireerde stukken, de boerendrama's „Onder één dak" en „Yvette".

Mijn tante Henke in Steenwijk was een begaafde amateur-actrice. Men ziet haar hier in de rol van de „Dover" -loovervrouw, die weet niet.

GEVRAAGD:

Een persoon, die wajangfiguren kan kopiëren. Moet eventueel in staat zijn in een museum te werken. De voorkeur moet uitgaan naar een Indischman, die op dit gebied (zij het amateuristisch) enige ervaring heeft gehad. De ervaring heeft geleerd dat Europese tekenaars niet voldoende gevoel voor of besef hebben van details in lijn en kleur, terwijl voor dit werk de grootste accurate gewenst is. Er worden geen eisen gesteld aan het tempo, waarin gewerkt wordt. De betaling wordt bepaald op het niveau van bijverdienste.

Brieven aan de redactie van dit blad onder nummer: TTW-1.

Redactie

SADO PAARDJES

Toen ik deze foto aan een dame liet zien, was haar eerste reactie: „Maar die koetiers zijn wreedaards!”

Ja, we hebben het allemaal vaak gezien: dat slaan met zweep en leidfels. Maar heb je de koetier persoonlijk gekend? Ze is hun kampjong opgevoerd? Hun paarden gebaad in de hali? Dat gemerkt hoe berouwvol ze sliep waren en hoe veel zorg? En hoe deze paarden van hun meester hielden? Ach wij — wij slaan niet. Wij geselen en striemen en kwetsen met onze tong. En veroorzaken vaak littekens, die nooit meer verdwijnen. Ook deze koetiers hebben hun wanhoopigheden vaak. Wie heeft ze ooit gepeld?

Ze maar een plaatsje — 's paarden. Daar achter leven en bele filosofie...

„Laatste Mohikaan” in Trinidad

De heer J. V. Teunissen stuurt ons het volgende bericht toe uit het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (Jaarg. 103 - No. 46), dat wij hier gaarne in Tong-Tong overnemen:

Dr. E. M. G. AHN: 70 JAAR ARTS.

Een zeldzaam jubileum zal het zijn, als Emile M. G. Ahn, 93 jaar oud, op 20 november a.s. te Trinidad het feit herdent dat hij 70 jaar geleden aan de Rijksuniversiteit te Leiden het artsdiploma behaalde. Dit spreekt nog te meer, wanneer men bedenkt, dat hij in feite een dubbele medische loopbaan heeft gehad, en zulks nog wel in tropische gebieden. Wanneer men de jaren dubbel telt — komt men bij Ahn, die tot zijn 90e bleef doorwerken, tot een actieve dienst van ver over de 100 jaren! Wel een bewijs hoe vruchtbaar een menschenleven kan zijn en hoe betekenisrijk het begrip ouderdom...

Emile Ahn, werd in 1866 te Riouw — ten zelden van Singapore — geboren. In 1893 — nog slechts drie jaren nadat Koch de tuberkelbakterie had ontdekt — kon hij na vier klassen gymnasium in verband met de behoefte aan artsen in Indië, met regeringsubsidie de studie te Leiden

aanvangen. In 1891 deed hij arts-examen, waarna hij te Freiburg promoveerde op een proefschrift getiteld *Eurotia vesivae*. Het volgende jaar vertrok hij als officier van gezondheid naar Indië, waar hij te Magelang op Java een nieuw militair hospitaal in werking stelde. Achtereenvolgens diende hij in een groot aantal garnizoensplaatsen op Borneo, Sumatra en Java. In Atjeh maakte hij vele veldtochten mee. Bij één daarvan werd hij door een bouw met een klewang aan de linker bovenarm gewond.

Na pensionering gerepatriëerd had Ahn nog te veel werklust om te gaan niets doen. Hij nam dienst als scheeparts bij de Koninklijke Nederlandse Stoomboot Maatschappij, die op Amerika voer. Elf jaar bleef hij varen. Toen vestigde hij zich in de Engelse kroonkolonie Trinidad. Hier werd hem door een Amerikaanse kolonel-arts samenwerking aangeboden in een door deze laatste te Port of Spain opgericht „poliklinisch hospitaal” ten behoeve van onderzoek en behandeling van venetische ziekten, framboesia en tuberculose.

Na het vertrek van de Amerikanen aan het einde van de oorlog namen de Engelsen dit inmiddels tot het Caribbean Medical Center geloopte instituut over en Ahn bleef daar tot zijn 90e jaar klinisch werkzaam.

Van krasse hoogbejaarden en dan nog wel collegae aanvaardt men gaarne een devies. Welnu, hier is het: Ne quid nimis, van niets te veel.

Maar Ahn geeft gaarne toe, dat hij het bereiken van zijn hoge leeftijd het gelucht — dat verscheidene negentigjarigen heeft voortgebracht — ook een groot betekenis heeft.

Het leek mij — als nazat van dit gelucht — van belang, dit jubileum van een nog levende figuur uit de dagen van van Heutsz aan de vergeetelheid te ontrukken in een tijd, waarin men het vele werk dat blanken voor niet-blanken hebben gedaan, nogal eens pleegt te onderschatten.

Nog tal van goede jaren zijn de jubilaris, met de zijnen, van harte gewand!

Speciaal voor Tong-Tong tekent de heer Teunissen hier nog het volgende bij aan:

Het is wellicht aardig even wat nader in te gaan op (de afkomst van) de familie Ahn. In de eerste helft van de vorige eeuw woonde er in Malaka een gezin Rappa; van vaderszijde, naar het heet, afstammend van een Nederlander (Ridder van?) Rappard, die aldaar een land had gekocht, waarschijnlijk in de tijd dat Malaka nog Nederlands gebied was (tot 1795). De moeder was van gedeeltelijk Hindoe-afkomst. Er waren 2 zoons en 3 dochters.

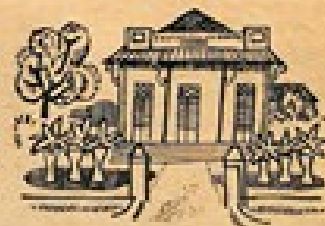
De meisjes hadden in Singapore geregeld verkeer met Nederlandse officieren, die in hun verlof tijd vanuit Sumatra overstaken. Zij trouwden dan ook met 3 officieren: Ahn, Kruisboom en Meines gebeten. Emile Ahn nu, bovengenoemd was een zoon der eerste. Een andere zoon was Victor Ahn, welkekend uit Indische Culturen: Landheer der Poedok-Gedeh-landen, directeur van Lodaja, adviseur, lid en opzichter van tal van instellingen en ondernemingen, lid van de Volksraad enz.

Een nicht van hem, Florey Rappa gebeten, een lieve vrouw, dochter dus van een der 2 oorspronkelijke zoons Rappa, huwde eveneens met een officier, Berenschot gebeten. Zij waren de ouders van de latere Legationcommandant, generaal Berenschot.

J. V. TEUNISSEN

Als deze Indischman-globetrotter nog eens wat nou willen schrijven voor Tong-Tong, ons verwachtingvol applaus gaat alvast vooruit!

REDACTIE

UW ORDER

Nu onze „Tong-Tong” een nauwe samenwerking heeft met een moderne drukkerij, zouden wij al onze lezers, die eigen briefpapier, bijzondere naamkaartjes of ander drukwerk hebben, en aan een nieuwe voorraad toe zijn, willen vragen voortaan hun orders bij ons te plaatsen.

U helpt „Tong-Tong” opbouwen; U betaalt niets meer dan waar ook; U krijgt aparte aandacht voor Uw werk.

Bestellingen en informaties nog steeds te richten aan

DE REDACTIE

De tijger in het volksgeloof

"Themselves but shadows of a shadowworld"

(Tennyson)

In het verleden heeft niets zo sterk het volksleven en het volksgeloof beïnvloed, ja, zelfs beheerst, als het sinistere, wreed uitzienende masker van de tijger, de Eenzame, die als een schaduw zijn weg zoekt door de rimba, zelf het rijk der schaduwen, woonplaats der goede en kwade geesten en van de Pojang, de heerser over hen en de dieren.

Wanneer de mannen de rimba ingingen om bosproducten te verzamelen, of om timmerhout te kappen, voor de bouw van hun huizen, dan konden zij er meestal zeker van zijn op het bospad de prenten te vinden van de Gestrepte.

En ook de vrouwen zagen geregeld die welbekende en zo gevreesde sporen, wanneer zij hun landangvelden bewerkten. Niemand zou het dan wagen zijn ware naam ook maar zelfs te fluisieren, gedachtig aan het oer westerlingen zo welbekende: „Als je over de duvel spreekt, trap je hem in de regel op de staart!" Allah behoeft degene, die de Boete Oude ontmoette, want al was hij dan maar een wildleder, die de mensen niet zou lastig vallen, het betekende toch altijd ongeluk in de een of andere vorm en dit werd dus beschouwd als een zeer slecht voorteken. Was hij echter een man-eater, dan betekende dat niet alleen een vreselijke dood, maar ook de kans, dat de ziel van de afgestorvene nooit tot rust zou kunnen komen! Werd een mens dan ook door een tijger gedood en weggesloopt, dan stelde men alles in het werk, om ook maar iets van de stoffelijke resten terug te vinden, teneinde die ter aarde te kunnen bestellen met inachtneming van de ritus, zowel door de Islam als door de „adat", de volksrede voorgeschreven. Want slaagde men daarin niet, dan liep men grote kans, dat de ziel niet alleen tot eeuwig rwerben zou worden geloemd, maar dat daar ook de nabestaanden en dorpingelingen voortsijdend zou lastig vallen en ongeluk brengen. Kortom de ellende zou dan niet meer te overzien zijn. Hoewel dit lijferecht tegen het zuivere geloof van de Islam ingaat en een overblijfsel is uit het animistisch verleden, heeft deze denkwijze zich toch tot op heden weten te handhaven, omdat het verweven werd met die nieuwe geschoolde leer, welke tegenover dergelijk bijgeloof altijd tolerant is geweest. Zij geloven nog altijd, dat de hele natuur bezield is en dit houdt in, dat dieren en planten hun schade kunnen toebrengen, als wraak voor hun aangedaan kwaad, waaronder de Maleier ook verstaat een onverschillig gedrag. Men zal daarom nimmer in het gebied waar de tijger heerst, zijn ware naam noemen, noch kwaad van hem spreken, teneinde zijn aandacht niet te trekken, of ergert. Evenmin zal men zeggen „dat de cocobomen verleden jaar slecht hebben gedragen", doch dit op bloemrijke wijze omschrijven met „de grondheid van de rimbawen liet verleden jaar te wensen over", want „god men dat niet, dan rolden uit rancune de rimbawen gedachte cocobomen, die jaar nog verlichter gaan dragen. De Maleier beschouwt „behoeftheid" als het beste wapen tegen deze ongezonde en onbegrepen machten, want daardoor te voorkomen, dat hij hen bewust of onbewust op de tenen trapt en hoopt zo mogelijk zich te vrijwaren tegen ongewenste belangstelling. Hij ziet in deze, om wel eens te ver gaande

behoeftheid, niets verachtelijks noch iets kroepers, want hij gaat uit van de overtuiging, dat behoeftheid meer de spreker eert, dan degenen tot wie dit gezicht wordt. Zij zouden dus zeer veel begrip moeten hebben voor de woorden van de koning van Frankrijk, Hendrik IV: „Paris vaut bien une messe".

Ondanks hun overgang, eeuwen geleden, tot de Islam beschouwen vele Maleise volken dus talrijke dieren als op gelijke voet te staan met de mens.

Het doden van dergelijke dieren neemt voor hen dan ook heel andere aspecten aan dan bij ons, die niet alleen die dieren het recht ontzeggen van een eeuwiglijke ziel te bezitten, maar ook hun intelligentie belangrijk veel lager schatten. Wanneer dan om Maleise jagers een dier doodt, is hij van mening, dat hij zich bloot stelt aan de wraak van diens ziel of van zijn soortgenoten, daar hij aanvoelt, dat deze, net als bij de mensen, gemeenschappen vormen, die verplicht zijn om het aan een der leden aangedane kwaad te wreken. Uit principe voelt hij er dus niets voor om dergelijke gewaardijde dieren als tijgers en krokodillen te doden, niet alleen omdat deze in staat zijn een bloedige wraak te nemen, maar ook, omdat dit doden voor hem geen direct belang betekent, verband houdende met de voedselvoorziening. Zij zullen er dan ook zelden toe over gaan, om een tijger, die de mensen kwaad heeft gedaan, te doden, wanneer zij dit echter om bepaalde redenen doen moeten, dan zal dit moeten geschieden met inachtneming van bepaalde ritus, welke moeten dienen om de geest van het gedode dier te vertroosten. Bovendien speelt hierbij ook nog een ander geloof, waarop later uitgebreid zal worden teruggekomen, een belangrijke rol, nl. dat de zielen van afgestorven mensen heel dikwijls transmigreren naar tijgers. Wanneer men dus een tijger doodt, loopt men altijd kans de ziel van een nabestaande geest kwaad toe te brengen, met al de gevolgen daarvan voor de bedrjver en zelfs zijn dorpe- en stamgenoten.

Wanneer dus een tijger om noodzakelijke redenen gedood was geworden, bood men hem voedsel en drinken aan, waarbij hij met „grootvader" werd aangesproken en men hem voorts verzocht, om niet angstig of boos te worden. Zowel aan de tijger als aan de betrokken beschermgeest moest dan worden uitgelegd, waarom men noodzakelijk was geworden hem te doden. Als besluit werd dan in het bos geofferd. In dit verband is als merkwaardig te beschouwen, dat volgens het volksgeloof, de tijger hoofd en handen (en ook voeten) niet zou openen, omdat hij hierin de specifieke attributen ziet, welke de mens onderscheiden van alle andere dieren en waar hij dus bang voor is. Dit geloof wijkt er dus op, dat de tijger zich bewust zou zijn van het feit, dat hij door een mens te doden een vergrijp tegen de adat begijp.

Wat men meende op te merken, werd echter onjuist geïnterpreteerd, want net als kinderen — en ook met vele volwassen mensen! — begint de tijger altijd eerst het lekkerste op te eten. Doordat de volgende dag direct met men en macht en onder veel lawaai naar de stoffelijke resten wordt gezocht, krijgt hij in de regel geen kans om ook aan deze lichaamsdelen te beginnen.

De bevolking ziet dus zijn prenten overal, ziet zijn handwerk, wanneer hij een koe heeft — dood, hoort zo nu en dan zijn machtige stem — maar ziet hem slechts zelden en is daarop ook in het geheel niet gesteld, ook wanneer het maar een schadelijke wildleder zou zijn.

Diep in de binnenlanden, waar de bevolking nog steeds een fragiaal leven leidt, dat slechts weinig andere ontspanning kent dan huwelijk, geboorte, oogefeest en eens in het jaar het einde van de vasten, domineert ook heden ten dage nog de Gestrepte het landschap en het leven in de dorpen en talangs. En als man-eater heeft hij het in zijn macht, dit leven volkomen te ontwrichten, alle werkzaamheden stil te leggen noodzakelijk voor het levensonderhoud en dood en verderf te verspreiden onder de bewoners.

Het is dan ook geen wonder, dat in de loop der eeuwen, naast tal van legenden en fabelen, zich een bepaalde cultus ontwikkelde met de Boete Oude als middelpunt en dat men geloofde, dat er van de beginne af altijd een bijzondere band had bestaan tussen de mens en de Oude, het eerste levende wezen op aarde.

Voor deze eenvoudige mensen betekent dit geen „bijgeloof", maar een waarheid, welke men schier dagelijks beleefde en men zal het dan ook niet wagen, ook heden ten dage niet, inboek te plagen op datgene wat overleveringen en legenden de mens voorschrijven ten opzichte van zijn verhouding tot de tijger.

Voorschriften en regelen geboren uit angst voor zijn wraak, wanneer men hem ongemotveerd leed zou willen berokkenen of te kort zou schieten in eerbied voor hem, de Oude, de Voorvader. Uit angst, dat hij door de Pojang, in de regel een legendarische vorst of legeraanvoerder, als werkruig zal worden gekozen om vergelding te brengen voor begane vergrijpen tegen de beschermgeest der rimba, de zielen der afgestorvenen, de dieren- of de adat.

Hoewel dit alles dus feitelijk in strijd is met de natuure leer van de Islam, blijft de bevolking ook nu nog geregeld offeren aan de locale Pojang, Offert, wanneer men in de rimba moet verblijven om te zoeken naar bosproducten of goed timmerhout. Offert, wanneer men een deel van die rimba weest om te hakken om er ladangs van te maken. Offert, wanneer men bewust of onbewust, een vergrijp heeft begaan tegen de ongeschreven adat, die de verhoudingen tussen de mensen onderling regelt en tussen hen en de zichtbare en onzichtbare bewoner van de rimba. Offert aan de Pojang, om zijn gunst en bescherming te verkrijgen bij de jacht. Offert uit vrees, dat andere of boze geesten vat op hem zullen krijgen, die de rimba betreden, waarbij dan de Gestrepte zal worden ingezet, om deze boze geesteliken vorm te geven.

Al deze handelingen, verlangens, verwachtingen en vrees voor de toekomst in dit leven en in het hiernamaakt, werden — bewust of onbewust — beheerd door de dreigende schaduw van de Eenzame. Zouet, dat hem in de Islam ook een bijzondere plaats werd toebedeeld. Want Allah geeft alleen aan de zeer begraadigden onder Zijn volgelingen de tijger tot beschermster en bij de graven van zeer heilige mannen houden 's nachts tijgers de wacht! Maar de Profeet besat ook de plaag van tijgers tot bestraffing van hen, die zijn geboden niet nakomen!

(wordt vervolgd)

Myana

VOOR DE VROUW

Kleuren kiezen met gevoel

Iedere vrouw heeft wel een kleur, waarvan ze zegt: „Dat is niets voor mij“. En dan kan die kleur haar nog zo flatteren, ze begint er eenvoudig niet aan. Jammer.

Het omgekeerde is echter ook waar. Soms zijn we dol op een kleur en iedere keer dat we onze garderobe uitbeelden, vervallen we weer in die lievelingskleur..... die ons (misschien) allang niet meer staat!

Want wist u, dat de kleuren die we in Indië plachten te dragen, ons nu door de andere lichtval, heel anders staan? Van mezelf weet ik, dat ik hier geleet, bleker ben. Dat wil niet zeggen, dat ik blanker ben geworden, zodat ik meer kleuren verdraag dan toen. Integendeel, ik heb juist een paar kleuren moeten schrappen: geel, oranje, lichtgroen, lichtbruin, oker.

Dames, die in kleine steden wonen hebben het wel heel moeilijk. De keuze in de winkel is natuurlijk veel kleiner dan in de grote stad. Bovendien zijn er te weinig levende voorbeelden van wat wel en wat niet mooi is. En natuurlijk kan het u wel schelen of u kleren aan hebt die u staan!

U houdt niet van opvallen. Wist u lieve mevrouw, dat u met dat bescheiden donkerblauw, grijs of bruin waarmee u heept niet op te vallen, meer in het oog loopt als die kleuren u misstaan, dan met groen of blauw, dat u wel flattert?

Met advies van Robert Mahieu, heb ik een lijstje gemaakt van de kleuren, die u vast eens moet proberen. Zoals u niet is er rekening gehouden met de donkere huid, maar ook met de koelst langrep. Blijf niet al te trouw bij een kleur, maar wees eens branie en ondernemend!

Donkere huid. Voer jonge meisjes de meeste kleuren geen berwaar. Vermijd cyclaam, Aeschblauw, oranje, stroop-see-see rose.

Ouder dames: alle tinten roodkleur en niet te donker beige.

Erg flatterend: off-white, net-niet-wit kleuren. Pas op met bruin. Geen hazelnoot, tabak of cognac. Wel negre, taupe, sienna. Heel donker nachtblauw, of marineblauw met licht dessin. Absoluut geen grijs! Grijs staat uw persoonlijkheid zo dood als een pier.

Huid ter geniet. Alle donkere kleuren, vooral donkergroen, bronsgroen, bronshuin. Matblauwe tinten, helder marine. Geen Rif of petsoelblue! Geen grijs, wel anthraciet (lieft met lichte accessoires). Licht jade, turkoois. Framboos-rood, rose op het witte af, idem blauw en groen. Donkeroranje (tomat). —

Omaatje

Ze was stokoud en vanzelfpeerd ook tandeloos. Het eten moest fijn geprekt worden. Ze had bovendien ook moeilijkheden met het slikken; maar desondanks slikt ze lettergrepen met veel gemak in. Dat bleek wel op Nieuwjaarsdag. Toen familieleden, vrienden en kennissen mekaar een „Slamut-Tahoen-Baroe“ toeworsten, deed omaatje dapper mee. En meermalen murmelde ze het woordje: „Inlik“ (daarmee bedoelde ze het woordje „ingelikt“).

(VANDER WORM-FLOHR

Ramboet Djagoeng

Ineens staat Thea voor mijn deur. „Kind, waar kom je vandaan!“ We hebben elkaar meer dan 20 jaren niet gezien. „Je bent geen haartje veranderd“, zeg ik, maar kan op het zelfde moment wel mijn tong afbijten. Want Thea is wel vele haartjes veranderd. Haar vroeger lichtbraine krullen zijn nu vuurood geveind. Maar er is zoveel te vertellen dat we pas veel later tijd hebben daarop in te gaan. „Thea“ begin ik, „wootje je nog hoe je me vroeger altijd plaaigde met mijn ramboet djagoeng?“ Ik heb rood haar, de enige van de familie, dat heb je zo bij die tjampoer adocks!

„En of ik dat nog weet“, beaamt Thea. „Weet je nog dat ik altijd „Brand! Brand! riep, als je met een vriendje fietste?“

„Als je dat weet, als je mijn haar zo lelijk vond, waar haal je dan de moed vandaan zelf met zo'n bos ramboet djagoeng te lopen,“ zeg ik een beetje krel.

„E-k-k, pas op hoor, dit heet Tilaan rood,“ zegt Thea met een aasnel gebaar aan haar coiffure. „Twee keer spoulen voor ik deze kleur kreeg!“ Ze gaat voor de spiegel staan. „Weet je Dik, weet je wat het verschil is tussen jouw haar en het mijne?“

„Nou?“
„Ik wil f 4.50 betalen om het rood te krijgen. Jij moet f 4.50 betalen om van dat rood af te komen!“

D. v. D.

Deventer

(krijgt een rika!)

LILLIAN DUCELLE

Dwangneurose

Daar stond het dan, zwart op wit, in Elsevier. „Vrouwen van om en nabij de vijftig dragen graag rood. Ze willen opvallen en het is of ze roepen: „Help! Help! Ik tel ook nog mee“. Ik lachte een beetje toen ik het las. „Rood draag ik nooit, 't staat me niet, heeft me nooit gestaan en zal me nooit staan“. En daarmee, dacht ik, was de kous af.

Maar toch, dat ellendige krautenstukje liet me niet los. „Die bloedkoralen ketting“, flusterde een duivelje, „die draag je zo graag“. „Nou ja“, verdedigde ik, „die paar rode kraaltjes. Bovendien is het nog van Grootema gewent“.

„Die rode corsetje en ceintuur“. „Hé wat geeft dat nou. Dat is alleen maar om die roodkleurige jurk op te halen. Echt rood is het niet em“.

„Tsch rood. En wat zeg je van dat rode sjaaltje?“

Nu was ik toch erg verantwoordigd. „Dat is a. terra cotta. b. Die grijze regenjas is zo saai, daar moet iets fleurigs bij“.

Het afschuwelijkste van alles was wel, als ik „winkel-tjes ging likken“, ik mezelf er telkens op betrapte, dat ik vol bewondering was voor, of een tomatetrood pakje, of een lapje zijde met ood-rose bloemetjes, of een leuke geruite rok, waar schat-laken de boventoon voerde — en het kopen wilde ook. Het werd een obsessie, of om het moderner te laten klinken, een dwangneurose.

Eens had ik zelfs al de knop van een winkel-deur in de hand en daar een rode mantel te kopen. Gelukkig herinnende ik me bijtijds, dat rood me niet staat; bovendien was die mantel tamelijk duur. Van het rachtste appelbloes-rose tot het diepste bosdeux-rood heb ik nooit kunnen dromen.

„O, wat moet ik doen?“ vroeg ik mezelf wanhopig. „Hoe kom ik van deze ellende af“,

en ik verwenste Martie Verdennis en haar stukje in Elsevier, waarom ik eerst zo laat-dunkend gegrint had.

Het kwam zo ver, dat ik op een dag resoluut een lapjeswinkel binnenstapte. Aan een juf, die dadelijk vermoedde tegen de noodbank leunde, vroeg ik een stofje met rode bloemetjes. Haar blik gleed ongemintresserd langs de stapels textiel, haar armen trokken, alsof elke inspanning te veel was, iets te voorschijn, wat leek op rode kolen tegen een erwtensoep-kleurige achtergrond. Bij nadere beschouwing bleken het chrysaanten te zijn, zo groot als ontbijt-bordjes.

„Hebt U niet een kleiner bloemetje?“ vroeg ik timide.

Ze had het. Helrode klappersen, zo groot als theeschotel-tjes, grijndden me heftig en brutaal toe.

„Eh... nee... nee...“, aarzelde ik, want de juf deed of ze niet meer kon, „hebt U niet een rood pikkel-tje dan, een speldeknopje?“ dreef ik af.

„Dat is niet in de mode“, klook het, plotseling heel beslist en zakelijk nu. „Hier hebt U een wit nopje op rood“, met een intonatie van: „Die noden je nu maar“. Ik nam het, maar wat moest ik er mee?, dacht ik treurig. Toen, opgewekter: „Misschien ben ik wel van dat rood af, als ik die lap in de kast heb liggen“.

Maar, toen ik thuisgekomen was, had ik het helemaal.

Energiek tornde ik de grijze voering uit m'n grijze regenjas. Een paar uur later zat er een rode voering met witte noppen in.

En al is het dan aan de binnenkant — in het verborgene roggeregd — ik gil met al mijn vijftigjarige nusters mee: „Help! Help! Ik ben er ook nog!“

IKS

NEEN!

Pas nu, nu betel ik hoe hardvochtig en koloniaal mijn ongeduldigheid: „Tida man, Tida! Saja toh soedah bilang tida! ! !” heeft geklonken als de toekang djocwalan sapoe-sapoe, de djocwalan bocah of de toekang rombong een beetje te lang en naar mijn gevoel te opdringerig op transactie aandrongen.

Het is nu wel voorgoed afgelopen met dat „tida”, want voor iedere verkoper aan de deur die me een borstel, een pot boenwas, een abonnement op een damesblad of een pistache groene, 100% wollen deken onder mijn neus duwt, ga ik zoepel democratisch door de knieën. Ik kan me er zelf wel om slaan, maar ik kan er niets tegen doen, hier in Holland ligt het „ja en amen” in mijn mond bestarven.

Zo staat mijn huis berstens vol dingen waar ik amper naar omkijk. Ik ben in het bezit van 2 complete encyclopedieën (waar ik nooit iets in kan vinden), 2 atlanten (en ik weet nóg niet waar Stampertgat ligt), een corset dat me niet past, een abonnement op 4 radio-tv gidzen een bak vol tulpenbollen (die naderhand gedroogde wien bleken te zijn) en van de bekroonde meesterwerken die ik gratis bij de abonneementen van damesbladen ontvang, kan ik een openbare lesaal beginnen. 's Middags stoppen 4 krantenjongens kranten in mijn bus en als ik straks dood ben, zorgen drie uitvaartverzorgingen er voor, dat ik voedselig, eerlijk en warmjes onder de grond werd gestopt. Ik loop voortdurend rond met een overdadig gevoel, een gevoel dat ogenblikkelijk verdwijnt als ik in mijn postmossaise kijk. En dat alles omdat ik hier in Holland een vrouw geworden ben die geen „neen” durft te zeggen.

„Wat is dat toch voor een eeuwig gebannes met die verkopers aan de deur,” vraagt mijn man verstoord,“ het lijkt gewoon of je bang voor ze bent!”

„Ik ben niet bang,” verdedig ik me, „maar ze reuzen zo. Ze zijn zo zierig. Ze verdienen soms maar een dubbeltje op wat ze verkopen!” „Het is nog veel zieriger dat ik al die dubbeltjes moet zien te verdienen”, zegt mijn man. Neen je bent gewoon timide en bang voor elke man die een dus en schoenen aan heeft! Als de kinderen reuzen, krijgen ze op hun donder, zo'n man krijgt 'n zin!”

Hij heeft gelijk, maar wat moet ik daarmee? Wat ook zo prettig is in Indië, daar hield dat geloop van verkopers tegen de middag op. 's Avonds kon je de toekang aan, de bami tekak aanroepen, maar dat is wat anders. Hier begint het geloop 's avonds pas goed. Verkopen is hier een vrije tijdsbesteding. Ik begrijp wel dat het nodig is, maar voor de andere partij is het nog ongemakkelijk.

Zo zaten we de vorige week naar de tv te kijken. Ineens wordt er gebeld. „Daar heb je weer tita,” zeg ik en zijn meteen overeind. „Neen, dat doe ik wel even,” zegt mijn man austerair. Bij opgeluchte zak ik terug in mijn stoel. Ik hoor een paar woorden op de gang en dan, het kan geen 5 minuten geweest zijn, is mijn man weer terug en gaat wonder een woord te zeggen weer zitten kijken. Het is een spannende film, dat we zwijgen verder. De volgende ochtend ontdek ik iets in de wadkamer dat er nooit geweest is: een lange stok met een roet knijpparaat op het eind. De kinderen weten van niets zodat ik natuurlijk de baas aanzicht als hij thuiskomt. „Dat? Dat is een rammermer. Kijk, hier zet je de spons in, zo, dan kan je bij alle plekje aan de buitenkant van het venster, hoef je niet gevaarlijk uit het raam te hangen,” legt mijn man uit.

„Ik hang nooit uit het raam, want ik neem mijn ramen nooit van buiten,” zeg ik, „maar waar komt dat malle ding vandaan?”

„O, dat heb ik onlangs ergens voor je gekocht”, zegt hij op een achtelose toon. „soms heb je altijd nodig.”

„Bedoel je onlangs... gisteravond?” vraag ik.

„Ja, ik geloof het wel. Nou, voor die paar gulden. En ik dacht aan jou” verklaart mijn dierbaarste enigste.

Ik ben een proeje sprakeloos. Drie hele minuten is 'te waggewest, denk ik, in drie minuten geeft 'ie zich gewonnen. Aan mij hebben ze minstens een half uur werk voor ik door de knieën ga! Ineens golf ik een warme vertederend en iets van geroegene rehabilitatie door me heen. Mijn man is immers bék maar een mens. Per slot van rekening is hij de eerste man geweest tegen wie ik, jaren geleden, ook geen „neen” heb kunnen zeggen. En ik geloof dat hij toen geen dus en schoenen aanhad bovendien!

TOET

De kleine dingen

Na zoveel leed, Heer, val ik mijn dagen
Met der kleine dingen goede gaven.
Met de glimlach van een kind,
Het ruisen van bomen in de wind,
Geurende bloemen, stralende sterren,
Een eenzame vogeltoep van verre.
De lieve troostende kleine dingen,
Inplaats van mensen, die van mij gingen.

Het leed, eens zo hevig, is nu verstild.
Soms denk ik, is mijn hart verkiild,
Of kan het grote vreugde niet meer

verdragen?

Nu val ik, na zoveel leed, mijn dagen
Met de lieve, troostende kleine dingen,
Inplaats van mensen die van mij gingen.

JEANNETTE WEYMO

Twee Kamprets

Hier hangen ze dan, mijn twee kamprets. In Indië zouden ze in de mangga- of djamborboom gehangen hebben, hier kan ik ze niet anders bieden dan een speerik rek van de openbare speelplaats. Als ik zeg: „Ga buiten spelen!” dan rennen ze geboortenaam naar het rek en gaan hangen. Iedere keer bedenk ik wat angst in het hart: „Zouden ze er nog wel klein genoeg voor zijn, anders slaan ze met hun hoofd tegen de betonnen vloer”.

Deze zomer kon het nog wél. De volgende niet meer. Dan is er geen speelplaats meer voor ze. Te groot voor de zandbak, te groot voor het rek. Voetballen op straat mag niet. Och ze vinden wel wat. Rolstoelritten. Dan hang ik, voor datig pap!

Pappa's en Mamma's

Ik weet zeker dat u veel leuke foto's heeft van de kinderen. Leuke, lieve en heel mooie. U laat ze graag zien aan vrienden en kennissen toch? Mag ik ze voor „Myans” hebben? Als het kan plaats ik in ieder nummer een foto. Liefst met een onderschrift, anders alleen een paar bijzonderheden en de naam. Ze betekenen zo veel voor ons, die dappere kleine bibis die bloeien en groeien in deze vreemde aarde. Doet u het?

LILLIAN DUCELLE

OMA SOESMAN ZOEKT

NONNIE

„Tjalie, ik kan je niet helpen door aandelen van de N.V. Tong-Tong te kopen. Maar ik wil op mijn eigen manier sích helpen. Ik wil „Nonnie” van Jan Fabricius nog eens op de planken brengen. Wil je me helpen een jongmeisje te zoeken dat de rol van Nonnie spelen wil?”

Oma Soesman hoort tot die merkwaardige garde Indischgasten die nooit capitaleren en zelfs niet sterven! Ze is vijfentachtig jaar en niet alleen is haar wens om wéér voor het voetlicht te komen altijd jong en levendig gebleven, maar ze is nog steeds fit en sterk genoeg om het te dóen ook. Hele passages kent ze nog uit haar hoofd van veertig jaren terug en ze draagt ze nog voor met een verve en charme, die je versteld doet staan.

Voor de manuscripten kunnen we gelukkig spelers probeer vinden, maar hoe komen we aan een Nonnie? Aja, jongste garde! Laat de oudste garde niet in de steek. Schrijf een briefje aan de Redactie onder het motto „NONNIE” en laten we een toneelstuk maken, die klinkt als een klok. Al was het alleen om deze pioniersvrouw in planters- en toneellevens de hoerat te geven die ze zo dubbel en dwars verdient. Aarzel niet lang. Schrijf NU!

REDACTIE

Pantoen

Dari mana datangnja lintah?
Dari tarab tarora kepala?
Dari mana datangnja ajinta?
Dari mana tarora (of terora) kabati.

Van de heer L. C. Heytman ontvingen wij de oorspronkelijke Maleise tekst van de pantoen waarmee de heer Webe zijn artikel over kleinkunst bestoet (T.T./15 nov. j.l.). Met beide inzenders zijn wij het eens dat deze eenvoudige regels op een songfestival misschien een opbaring zouden zijn. Maar wie zou ze zingen?

WAAR KOMT DAT WOORD VANDAAN?

„Laat ik mij haasten de eerste te zijn“. De Soendanees noemt dit: Geuwat. Toen de bekende Daendels de grote Postweg liet aanleggen, controleerde hij het werk zelf en het ging steeds te langzaam naar zijn zin. Hij riep steeds: „Geuwat wat“ en de Soendanees verbeterde dit in: „Geuwat“.

de Tong-Tong van 30 nov. j.l. schijft U nekrologie over Jhr. de Scrière van de (oer- en Angreklanden in Besoeki. (Weet U wat de aanleg van die koffi-oederplantingen geschied door de bekende Tran Ottolander? Een ieder kwam onder de indruk van deze geniale aanleg met zijn waterpauwen en boom-behandeling).

Na, de naam Scrière vindt men terug in het oeveral op Java en Sumatra voorkomende onkruid Lantana, doch de Soendanees zegt Salijere en de Javanen Salijara. Jhr. Scrière, in 1860 assistent resident te Krawang, voerde dit plantje in, en nu is het oeveral te vinden. Ook is het bekend onder de naam Tahi sjam of Telekan (lembang tembakan). De naam Salijere of Salijara is een verbetering van de Scrière.

Ik hoop dat deze nieuwe rubriek „stimewa“ zal worden (wat afgeleid moet zijn van „is die me wat“) en dat vele etymologen in de ballpoint zullen klimmen.

W. H. HOOGLAND

DE VERBODEN VRUCHT.

Jan, Piet en Dewo, hun Javaanse vriend, stenderden langs het „Jepu huis“, zoals ze het noemden, en keken begeerig naar de dikke nanghaboom, die op het erf stond, en waarvan reusachtige nangka's prijken.

De jongens hadden er reeds enige dagen hun oog op laten vallen, maar toe plukken was het nog niet gekomen. Het huis waanden ze loeg, daar de deuren en ramen gesloten bleven, in de voorgalerij geen steelen, tafels of bloempotten stonden en er nooit nog levend wezen te zien was.

„Kom“, zei Piet, die de oudste van de drie jongens was, „we gaan die nangka's plukken. Ga je mee?“

„Maar als eigmaarja kom, hoe dan?“ vroeg Dewo.

„Ach er woont niemand, het huis is toch altijd dicht en we hebben hier nooit iemand gezien. Ajo dan, durf je niet? Niet bang zijn!“ zei Piet.

De andere jongens voelden zich gerustgesteld en gingen met hem mee het erf op. In een wip was Piet in de boom en het duurde niet lang of de eerste buit lag op de grond.

„Wah, lekker groot en rijp! We halen maar alles er af.“

„Adoe, getahja veel neg.“

„Laat maar, als maar lekker; getahja toch jij eet niet.“

Zo praatten de jongens.

Op eens, heel zacht, ging de voordeur van het huis open, en een vrouw kwam bliken.

De jongens wisten ze verdiept in het plukken, dat ze haar niet ragen of hoorden aankomen. Pas toen ze voor hen stond, bemerkten ze haar, en bleven van schrik als aan de grond geslagen staan.

„Ja, njejong nangka, opo ora entah mangga?“ (Jullie stelen mijn aangka's, krijgen jullie geen eten?) En voor de jongens er erg in hadden, had ze snel de steel van één der nangka's afgekapt en wreef die over het arme hoofd van Dewo, zodat alle getah aan zijn hoofd en haar bleef kleven.

Op hem, de Javanen, koelde ze haar woede, want Jan en Pi... van, die waren „loeh“

MUSIC MAKES ME

Anneke Grönloh

Ze zeggen dat Eindhoven een dynamische stad is. Met groot-industrie, forse aanpak van zaken en zo. Of alle inwoners van de lichtstad ook zo dynamisch zijn weet ik niet. In de Johannes Vermeerstraat woont in ieder geval een brokje dynamiet van 19 lenties, of liever gezegd van 9 westmoosons en 10 lenties: Anneke Grönloh. Niet levensgevaarlijk, hoor! Maar wel levenslustig. Een enorme dash, een bijna driftige levensvreugde en toch ook, diep verborgen, een grote gevoeligheid.

Zoals ze is, zingt ze. Heb je haar „Ma, hij wil zo graag een zoen“ (het oude „Ma, he's making eyes at me“) wel eens gehoord? Een lekker rustig, sterk geaccentueerd tempo, een lage menijstern met een geladen, meeslepende voordracht. Yeah! Dat is echte, hartveroverende swing!

ANNEKE GRÖNLOH, temperamentvolle vocaliste van „Slobbetrus“ maar ook van „Dari ketil, Mama piara“!

Foto: W. F. Stone

In huis Grönloh word ik gastrij ontvangen. Een typisch Indisch interieur; aan de muur een oude KNIL-sabel, een paar mooie krossen, een grote eppenette schildpad, en veel Bali-beeldjes. Je voelt je direct thuis.

(Dit verhaal dateert van voor de oorlog, toen de Indonesiërs nog een heilig respect voor ons hadden.)

Buiten de allesbehalve zachte behandeling met de getah, werd een vloed van scheldwoorden over Dewo's hoofd uitgestort.

Jan en Piet waren intussen hard weggelepen. Een poosje later voegde Dewo zich bij hen. Wat zag hij er uit! Zijn haren waren wit van de getah. Zo durfde hij niet naar huis te gaan. Jan en Piet namen hem mee naar hun achtergalerij, waar ze hem een behandeling gaven met klapperolie. De jongens brulden van het lachen. Ondanks alles mocht Dewo meelachen. „Ja itoe, als halen verboden vrucht“, grinnikte hij, „nog niet eens proeven of lekker, al krijg getahja.“

Het was een les, een goede les.

Wij hebben gezellig ge-gobocoid en plaatjes gedraaid. Een adempauze in een drukbezant artiestenbestaan. Want Anneke Grönloh is sinds enige tijd beroepsvoocaliste. Ze heeft op kantoor bij de DAF-fabriek gewerkt en in haar vrije tijd gezongen. Dat was op den duur niet te combineren. Ze koos de wereld van de amusementsmuziek. Een fascinerend beroep, een moeilijk beroep. Veel applaus, populariteit en honderden fan-brieven, maar ook klatergoud en haat en rijd! Zij heeft al heel veel gezongen. Ze is door heel Nederland getrokken, ze treedt geregeld op in België en ook in Duitsland. En haar moeder trekt oeveral met haar mee. Backen maar, wat een vitaliteit, wat een trouw ook. Zo kan alleen een moeder zijn.

Anneke's vader was Adjudant, hij sneuvelde in Korea; één in de lange rij van KNIL-militairen die het hoogste offerden...

Anneke heeft al een stuk of zes platen op haar naam staan. „De Slobbetrus“ en „Charlie stuurde me bloemen“ en er maar een paar te noemen. Maar weet je dat ze ook krentjongliedjes op de plaat heeft staan? „Dari ketil, Mama piara“ en „Asmara“! Een eigenaardige combinatie van een pittig swingend ritme en de loom-warme, dromerige melodie van de paritoe, gezongen met precies het juiste gevoel voor die heel aparte sfeer. Een fascinerende muzikale synthese die sterk aanspreekt!

Zou dit de toekomstige muziekvorm zijn, waarin de Indo zich helemaal kan uitleven? In Singapore maakt dit soort muziek future. „Asmara“ staat daar aan de top van de Hit-parade! En natuurlijk gaat Anneke daarom in februari 1962 op toernooi naar Singapore, onder auspiciën van de Radio-Omsceep van de „Leeuwenstal“.

Hier in Holland is de plaat nooit erg goed gegaan... Maar getakig is ze nog lang niet uitgezongen in dit genre. Kortgeleden maakte zij een e.p.-tje met oude bekende: „Bengawan Solo“, „Boeroeng Kakatowa“, „Oh, Papa Djah“ en „Nina Bobo“! Itoe dia! Commentaar overbodig, toch?

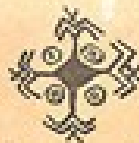
Intussen wordt het Engelse repertoire niet vergeten. Een nieuw plaatje is „Walking back to Happiness“, de bekende topset van Helen Shapiro. Verder staat er nog een moorme activiteit op het programma. De concerten lopen tot diep in 1962. Bovendien wil Anneke liederen van Mahalia Jackson op haar repertoire nemen. Daar is ze wég van! Een heel moeilijke opgave. Toch geloof ik dat het lukt. Anneke is veelzijdig. En zij heeft die warme, temperamentvolle alt met dat onigzinnig hese timbre, en vóór alles: ze is door en door muzikaal!

Als het haar inderdaad lukt die prachtige gospelsongs te vertolken, dan weet ik zeker dat dit — temidden van populaire tiensenneliedjes — voor Anneke Grönloh betekent:

Singing back to Happiness!

TJEMPAKA KUNING

MAUS

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Aangezien in de vacatiemaanden vele onze trouwe medewerkers blijkbaar niet tot schrijven kwamen, was de oegst aan binnengekomen antwoorden o.i. niet voldoende, om er een artikel mee te vullen. Nu het weer wat begint te lopen (vooral naar aanleiding van het artikel: *Wat reeds herleid werd*) en ook blijkt, dat vele anderen deze rubriek nog steeds spellen, onderbreken we even de Wetenschappelijke en weet eens wat te ruimen, en in het nieuwe jaar onze lezers weer eens aan het opmaken hunner herinneringen te zetten. Een moeilijkheid bij deze rubriek is wel, dat wanneer men (in antwoord ontvangen heeft, er weer drie andere vragen optuim als de mythologische slangenkoppen!

Antw. 19: *Papen*. Wij beginnen langzamerhand te vrezen, dat de door ons gevonden *Papen's*, niet afstammen van de leeuwenster van Raden Saleh, die Java al weer vrij snel verlaten schijnt te hebben, noch van de Nijnege magistralen, maar van een der 2 heren: Simon Joseph Papen, overleden te Muntok in Banka 11-4-1824, of van Jean Glaude Auguste Papen, geb. te Avesnes 28-10-1796, die in 1813 diens naam bij het 3e legioen der Napoleontische armee, op 6-3-1819 gepatenteerd werd, doch er blijkbaar niet genoeg van kon krijgen en op 15 april d.a.v. diens naam bij het bataljon Jagers, dat naar Java uitzelde.

Men verwijst ons steeds naar devotide naamdrager, maar daar deze dame niet reageert, lopen we daar vast.

Antw. 20: *Tjepass*. Een volledige (?) genealogie zou in het bezit zijn van A. H. Tjepass, Ecceprijsweg 78, Zaandam, met wie wij in correspondentie traden, en aan een hem onbekend adres hielpen. Hij heeft daar inderdaad een bezoek gebracht, maar zijn gastvrouw mededeeld, hij niets voelde gegevens aan T.T. ter inzage te geven! Indien er dus belangstellenden zijn, weten ze waar ze terecht kunnen, maar Tong-Tong krijgt als dank voor zijn bemiddelende hulp, de deur voor de neus!

Antw. 22: *Réventer*. Losse gegevens komen genoeg binnen, maar geen fragmenten, waaruit wat op te bouwen valt, laat staan nu de oorsprong van de naam vast te stellen.

Antw. 23: *Grafscriften Nieuw Guinea*. We moeten het eerste boek ontwaanen, of is men druk bezig aan het verzamelen, straks is het te laat! Over de op de „Lijst van eel“ voorkomende namen ontvingen we nog diverse bevestigingen. Hoe gaat het met onze medewerkers in Vries, we kijken vol belangstelling uit naar het vervolg van zijn gedenk-schrijven?

Antw. 24: *Galbo*. Dank zij de medewerking van Mr. Dr. Cramer te 's Gravenhage, beschikken we thans over een complete genealogie derer familie, vanaf hun vestiging op Java.

Antw. 25: *Vitalis*. Een volledige geslachtslijst, die wij echter tot dusver nog niet onder ogen konden krijgen, zou berusten bij Mr. A. J. van Nieuwenhuizen, Anth. Dijkstraat 79, den Haag.

Antw. 26: *Conzelius*. Slechts enkele losse gegevens binnengekomen. Wie weet meer?

Antw. 27: *Reytenbachius Blommestejn*. Nog ongeplaat, maar er zou aan gewerkt worden.

Antw. 28: *Kittstaff*. Oorsprong volgens sommige *Armoens*, volgens andere inlichtingen *Oud-Fruithick*. Dit is nu toch geen naam als Janzen of de Vries, zou er van de 300.000 gepatenteerden nu niemand zijn, die iets weet of contact kan leggen?

Antw. 29: *Kluis*. Volgens geruchten, zou de NILLMIJ jaarlijks een groot aantal exemplaren van het adersboek aangeschaft hebben. Is er nu nergens een set, die staat te verstoffen, en praktisch nooit gebruikt wordt, we zouden er hier zo geweldig mee geholpen zijn.

Antw. 30: *Kraag*. Over deze Jogiane familie kwamen vrijwel geen berichten binnen, en toch moet zij volgens informatie heel uitgebreid zijn. In tegenstelling met de lezing, die de oorsprong van de naam in een Franse hoge uniformkraag ziet, wijzen andere inlichtingen op een Scandinavische herkomst. Wie brengt ons in contact met leden derer familie?

Antw. 31: Noch over de *begraafplaats te Ampel of Ngampel*, noch over het echtpaar *Abderman/v.d. Vrijer*, noch ten slotte over de maar zelden voorkomende voornaam *Al-lack*, mochten we iets vernemen. En dit lijkt ons nu juist rijk een interessante kwestie.

Antw. 32: *Wollsch*. We kregen contact met naamdragers te Heerlen en Krimpen a.d. IJssel, evenals een communicatie met onze trouwe medewerker Dr. Catalani, merkwaaardigerwijze staiten geen der 3 fragmenten op elkaar, en hebben ze geen van drieten contact met de aanvraagster, in 1901 geboren, oud-onderwijzeres! Er schijnt ook nog een naamdrager bij de KLM te werken. Als nu ieder lezer of lezeres, die een naamdrager gekend heeft, ons dat eens opgaaf, dan zouden we vermoedelijk de stukken van de puzzle wel aan elkaar kunnen lijmen.

Antw. 33: *Albilham*. Toen wij het verzoek van aanvraagster ontvingen, lichten we haar zo goed mogelijk in, en verzoachten haar de opgaven nog wat aan te vullen. Aangezien zij vrij dicht bij Navorser woonde, nodigden hij en zijn vrouw haar uit eens een avondje een kopje thee te komen drinken, om eens het een en ander te bespreken. We hoorden taal noch teken! Inmiddels ontvingen we van een kleinzoon van Alexander M. gehuwd met Albertina Carolina Volkert (Volkert-Versteegh: Malang) heel interessante gegevens ook over de verm. stamvader, maar vragen ons af, wat de aanvraagster bewogen heeft om ons te schrijven. Zo gaat het zo vaak, men krijgt door het lezen van Tong-Tong een opswelling, schrijft ons, wij gaan aan de slag, maar tegen de tijd, dat wij wat bij elkaar hebben (alles gratis en franco), horen we niets meer!

Nieuwe Vragen:

Vraag 35: *Kable* (Semarang). De aanvraagster zoekt naar een fam. K. die tussen 1870-1880 te Semarang woonde, onze (losse gegevens) rijken veel vroeger terug tot in het begin der 19e eeuw. Wie heeft zich hier ooit mee bezig gehouden?

Vraag 36: *Stenobone*. Wie weet iets over een „Admiraal“ van dien naam, wiens zoon huwde met een frule de Rivouart, en in Soerabaja de apotheek „De Vriendschap“ dreef?

Vraag 37: *Franyboven*. Een lezeres wil graag alle gegevens over haar afstamming van Vaders en Moederzijde. Aangezien voor zover ons bekend, nooit iets over de familie F. is gepubliceerd, en zij beschikt over een analoogisch, vroegen wij haar ons die toe te zenden ter inzage, om haar daarna te kunnen berichten, wat wij voor haar zouden kunnen doen. Dat is al weer een tijdje geleden, en we hoorden nog steeds niets. Wie weet wat over die familie?

Vraag 38: De *Fagarichief* artikelen hebben veel belangstelling bij de Jogianen verwekt, en we beloven hierbij gaarne, dat we ook hen een beetje zullen geven, maar dan rekenen we

ook op hun medewerking voor materiaal. *Kilbing* (oorspronkelijk K. von Bezenberg,) die zaten reeds in de 18e eeuw in Jogja, en over de oudere generaties hebben we wel zo het een en ander, doch met de levende generaties hebben we nog geen contact, al houden we er ons warm voor aanbevelen.

Vraag 39: *Emmer*. Een naamdrager wendde zich tot ons, met de mededeeling, dat hem geen Indische relaties bekend waren. We heb- ben hem toen een opgave van de familie Jogia gegeven, aanvankelijk met de landhu- der Wilhelmus Fredericus Emmen, geb. J. 1-6-1821. Er bestaan diverse gedrukte „er- stichtlijken“ derer familie, waar de Indische takken echter niet in vermeld staan. Indien afstammelingen der Jogiane familie zich met ons in verbanding willen stellen, willen we gaarne trachten aansluiting met de Nederland- se familie, waarvan wij de complete geslachts- lijst bezitten, te vinden.

Vraag 40: *Dom*. Sinds lang verzamelden we losse gegevens Dom, met de bedoeling daar al de *Wegscheik's* eens een studie over te ge- ven. De familie is zeer uitgebreid, en dus roep- en we hierbij eventuele naamdragers onder onze lezers, of hen, die uit andere hoedde wat over het geslacht weten, ons hun gege- venen toe te zenden. Onder de aanverwante fa- milies behoren ook:

Vraag 41: *Lammer* (*Linet*)

Vraag 42: van *Widerrmann*

Vraag 43: van *Koschek*

Vraag 44: *Fopp*

Vraag 45: *Gaste*

Vraag 46: *de Galin*, all. Keppel en de *Pré- rour*.

Vraag 47: Wie beschikt over een geslachtslijst *Sted?*

Vraag 48: *Van Zeyl*, ambtenaar S.S. (Jogja, Semarang, Bandung.)

Vraag 49: Wij overwegen de publicatie van een geslachtslijst der fam. Von Winkelmann, waarvan de stamvader als kolonel der Würt- temberger troepen over Ceylon naar Java kwam. Indertijd zijn daaromtrent gegevens verzameld door de ambt. Botweren *Engelhart Braucamp*. Weet misschien iemand waar diens nagelaten geschriften gebleven zijn? Tijdens de laatste oorlog leefde hij in Nederland.

De rest hangt van U af, beste lezers, een goed begin voor het Nieuwe Jaar, en daar eens over te puzzelen, en er eens een briefje over aan Navorser te sturen!

NAVORSER

NOGMAALS LAMPEGAN

Is het niet zo, dat vele plaatsen, en niet alleen die op Java liggen, hun naam aan een legende, speciale eigenschap, historische gebeurtenis of woonspeling te danken hebben? Het is wel een aardig om dat na te gaan. Wat de naam Lampegan betreft deed zich tijdens een reis vanuit Djakarta, toen nog Bata- via, het volgende voor. Een toeristrenter kwam onze toepce binnen met een scoot rij- tuigplaatsten bij zich. Wij vroegen hem: „Wat heb je daar in je handen?“ Het antwoord luidde: „Lampoe Gan, over een paar minuten gaan wij door de tunnel, en ik ben nu bezig om alle namen te sluiten“. Toen wij uit de tunnel kwamen stopte de trein meters voor het stationnetje Lampegan. Een van de reizigers zei toen: „Dat is wel een zeer toepasse- lijke naam“.

Zou het mogelijk zijn, dat de naam ontstaan is tijdens de werkzaamheden aan de tunnel? Zouden gelukkig koelies hun oprichters bij het betreden van de tunnel ook hebben ge- vraagd: „Lampoe Gan?“ Dan zou de naam dus voor elke reiziger kunnen betekenen: „Hebt gi ook een licht nodig voor de koman- de duisternis op uw verdere (levens)reis?“

M.J.O.

DE GEUR VAN PARIJS

(vervolg van pag. 7)

Inden Japanse admiraal Togo. Een beschrijver staat van hem wat, eegens aan een drukker boulevard een tapstijte te speelden en dan op zijn hoofd te gaan staan. In zijn eeuwige sjofele zwarte truitje welke de zo minnetjes gebouwde oesterling (in dit grote Parijs verduwd en blijfbaar geld inmanselend om naar in ver en zonnig geboorteland te kunnen (zakkeren) algemene deernis, en het tegende - a rondom het tapstijte. Waarop de athleet tapstijte weer onder de arm naar en weg - (bedelde moeder de sous aan te raken, na in - (braken Frans (hij sprak het feilloos) te hebben uitgegled dat hij als verlijk artist een aarhangen van het principe „l'art pour l'art“ was.

Hij had een raagstem van een volmie dat men in een zo nietig en schaal lichaam niet zou vermoeden in die de juffrouw in de „tabac“ danig deed ontstellen toen hij, nederig verroekend om een pakje gitans (of hoe het goedkoopste sigarettenmerk destijds geheten mag hebben), haar hand vasthield, er een verbiedige kus op drukte en een opstopping op straat veroorzaakte door haar toe te zingen: „Votre petite main est froide“.

Met Otto Knaap en nog andere vrienden uit de Parijse bohème aten wij op het terras van een goedkoop restaurant (het diner één franc, vin compris). Met verbazing zag ik, voor het eerst van mijn leven, een aetelieknaar van tafeltje naar tafeltje gaan. Op Otto Knaap en mijn vader steekte hij zich het eerste. Verrukt loek ik er bij toe hoe het tekenschrift van de geronsioneerde karikaturist over het papier joeg en in enkele lijnen een herkenbaar profiel opriep.

Mijn vader schreef in die Parijse dagen twee van zijn meest geïnspireerde stukken: de boerendrama's „Onder één dak“ en „Yrke“. „Onder één dak“ had als schrijvend thema het onder de volwassen kinderen „verloren“ van een oude vader na de begrafenis van de moeder: de hulploze grijsaard zal eegens „ouder dak“ moeten. Een schoonoos, Jan-de-smid, gaat met zijn zwarte hoge rijken rood waarin de lootjes liggen — wie hem trekt, héft hem (als nietbetalende kostganger). „Yrke“ toonde het tot mislukking gedoemde huwelijk tussen een heetbloedige plattelandsvrerver en een koude beheerste, trotse Friese boerendochter: in gesublimeerde dramatische vorm mijn vaders eigen levensconflict.

Tussen dit werk door, nam hij de taak op zich, mij met de diepere waarden van het leven in te wijden. Na mij, zelf stil van conrag, de tombe van de Grote Keizer te hebben getoond, wiens nimbus toen nog niet was aangeast door de nachtere critiek van een op dictatoren wel wat uitgeleken geraakte wereld, leidde mijn vader mij het Luxembourg en het Louvre binnen. Zijn gevoel voor schilderkunst was oprecht, maar typisch „des literaten“, hij verborg niet voor mij dat „Het bezoek van de arbeider bij zijn stervend kind in het armenziekenhuis“ (Lepage?) voor hem het aangrijpendste schilderstuk was ooit onder het pensel van een groot kunstenaar ontstaan. Ook voor een schilderij van een heel pril meisje, dat, in Eva's costume staande in het zich rondom haar simpelend water, schuchter haar maagdelijke schoot bedekt, (Ménaud?) had hij een zwak, maar gezien mijn voor indrukken nog zo ontvankelijke leeftijd, legde hij daar niet te veel nadruk op. De Venus van Milo was als algemeen erkend klassiek meesterwerk boven zulke morele bedenkingen verheven, en hij beachte mij dat voor het beeld dat heerlijk blank verrees tegen een brede, naar het licht stijgende trap (herinner ik mij dat goed?). Het overweldigde mij: het was voor het eerst dat ik een verovur in waarlijk verstelijke naaktheid zag. Ik voelde de stijle der eeuwen rondom het ge... het voor alle

tijden tot leven gewekte marmer. Ik geloof dat dit het ogenblik is geweest waarop ik voor mijzelf wist dat ik mij aan de kunst zou wijden. Laat ik hiernaas dadelijk toevoegen dat het ogenblik niet onvoorbered kwam. Parijs ademde kunst in die dagen, en ik was er niet ongevoelig voor gebleven. Het straatbeeld — met z'n door zware paarden getrokken sleepkarren, z'n werklat in wijde, om de enkels samengebonden pillow-broeken, z'n schoolertjes met hun hongergerichte, z'n midinemes, zosse meiden en trottoirhoertjes — was nog het Parijs van Stralens en Forain. Monnaime was het Montmartre van Utrillo en Xavier Privas. Monet, doonken van licht en kleuren, dwaalde nog in levenden lijve langs de oevers van de Seine.

Ik kreeg geld om een schetsboek en wat krijt te kopen en trok naar het Louvre. Het eerste model dat ik mij koos, was de Venus van Milo. Geef u het maar toe: ik had een stichtere keuze kunnen doen. Elders heb ik reeds een verteld hoe ik werkte onder het critisch (opbouwend kritisch) oog van de eernaamige zaalwachter, die met het heerlijke beeld in de loop der jaren ultraraad vertoerward was geworden dan ik, zodat hij mij enkele zonnige vingerwijzingen kon geven.....

Er werd in Parijs een school voor me gezocht; de keuze viel op het Lycée Buffon. Samen met mijn vader bezocht ik dit instituut genoemd naar (maar dat wist ik toen nog niet) de achttiende eeuwse adellijke auteur van wie men zei dat hij slechts met kanten maaschotten kon schrijven — zo tiré à quatre épingles was zijn stijl. Wat mij, behalve het geschilderd conserveel van genoemde heer met zijn welverzorgd uiterlijk, opviel, was een aan de wand gehangen kaart van Europa, die als eigenaardigheid vertoonde, dat Elzas-Lotharingen blank gelaten was: niet roze gekleurd gelijk het Duitse Rijk, waartoe het in 1914 toch behoorde. Toen mijn vader hierop met een voorzichtige grapje commenteerde, verstraakte het gelast van de ons tot daarver uiterst beminnelijk tegemoet gekomen directeur van het lyceum. „La question d'Elzas Lorraine n'a pas encore été réglée définitivement“, zei hij stroef. En wij spraken maar van andere zaken. In de opgewonden juli-dagen van dat noodlots-

jaar zou ons overigens duidelijk worden dat voor het Franse volk in zijn geheel de kwestie Elzas-Lotharingen nog een herziening vroeg. Toen de kranten van het opzienbarend proces Madame Caillaux (de temperamentevolle vrouw die de hoofdredacteur van de „Figaro“, Calmette, had neergeschoten om de eer van haar man, Minister van Financiën, te werken) over-schakelden op de oorlogsdreiging, die na de moord te Serajewo over Europa kwam te hangen, laaide de haat tegen „les sales Prussiens“ weer op met een felheid die ons verbijsterde: ineens wisten wij hoe diep de wrok over de vernedering van Sedan nog zat. De boulevardpers schreeuwde roesdust om revanche. En zo maakte ik de avond dan mee waarop aan een duizendkoppige menigte bij de Ecole Militaire werd kondgegeven dat de Franse Ministersraad, met minachting het oetmoedige Duitse ultimatum van de hand wijgend (dat van Frankrijk — voor het geval van uitbreiding van het Oostenrijks-Servische conflict — een belofte van neutraliteit riste), tot de Algemene Mobilisatie besloten had. Microfoons waren er toen nog niet; slechts de dichtsbijstaanden hadden de tijding gehoord, die daarna tot in de achterste rijen doorgolfde en vandaar verder, verder. „C'est la guerre...!“ Een huivering voer door de massa. Een huivering die hier en daar reeds in een jaichen overging: Marianne's rwaard, waaraan het nog ongewroken bloed van 1870/71 kleefde, zou eindelijk - eindelijk - uit de schede worden getrokken. De avond van te voren was Jaurès neergeschoten, die nog vrede en berisning had durven preken.

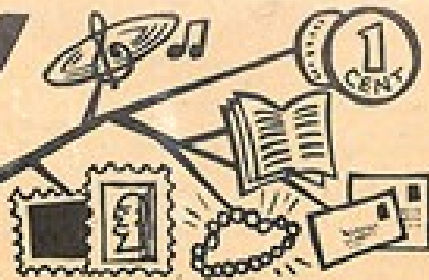
Parijs vibreerde. De kleine Franse spaarders (das heel Frankrijk) bestormde de banken. Maar naast eghastige vrees om het behoud van z'n geld, zag men voorbeelden van vurig en zelfverloocherend patriotisme. Ik herinner me het geval van een oud vrouwtje, dat uren lang in de queue had gestaan om haar spaardertjes in veiligheid te brengen (in een kous of onder de matras: dan wist ze tenminste dat ze er bij zou kunnen als ze het nodig had). Het grootmoederlijke droegde moen te raken; men droeg een stoel voor haar aan. Maar de „panache“ in haar dubbele dit niet: als Frank-

(vervolg op pag. 17)

... de H.B.S. waarwel te zeggen voor de zogenaamde „rijke schildersklas“ van de Haagse Academie voor Beeldende Kunsten...
Met medeleerlingen en leraren, 1917.

HOBBY News

Hierbij wenst Hobby Sobat alle Tong-Tong Hobby-mensen nog een gezegend 1962 toe en wordt er direct gestart met de Hobby's die in grote getale uit alle delen van het land binnenstromen. Bagoes lui, de reacties zijn erg leuk; het is alsof men al lang op zo'n Hobby-rubriek gewacht heeft. Men kon dat echt uit de brieven die binnenkwamen lezen. Een Hobby-man schreef: „Wah, ik ben blij, dat er eindelijk een Hobby-rubriek in Tong-Tong komt.“ — Een Hobby-girl schreef: „Ik vind het een hardstikke leuk idee.“
Momenteel zullen wij een greep doen uit de stapel brieven die binnengekomen is en ze zoveel mogelijk in groepen verdelen.

Bandrecorder. In Den Haag stelt iemand zich beschikbaar om door middel van de bandrecorder gesprekken of goesten op te nemen voor de kinderen overzee. Verder gaat de belangstelling in het bijzonder uit naar echte Indische muziek. Degenen onder U die zelf ook een bandrecorder hebben en degenen onder U die kinderen in de vreemde wat willen zeggen door middel van een geluidsband, kunnen dit kenbaar maken door hun naam, adres en leeftijd op te geven aan „Hobby News“, Postbus 8096, Den Haag. Voor een persoonlijk antwoord s.v.p. steeds een postzegel van 12 cent insluiten. Vermeld links boven op de envelop: *Bandrecorder*.

Postzegels. Wah doe seg, er zijn vele lui die postzegels verzamelen en woedt dit een mooie gelegenheid om de verzameling uit te breiden. Hoe meer zielen hoe meer vreugd. De mensen uit Devonter, Bunde, Hillegom, Den Haag en andere grote en kleine plaatsen die reeds aan „Hobby News“ schreven, krijgen binnenkort bericht omtrent deze hobby.

Master, oud en nieuw. Een verzamelaar in munten wil zijn collectie uitbreiden en zoekt contact met soortgenoten.

Indische sierstenen. Een verzamelaar in Indische sierstenen zoekt contact met andere verzamelaars, die dezelfde hobby hebben.

Schelpen. Een schelpen-verzamelaar (gehele wereld, beperkt) zoekt contact met verzamelaars die dezelfde hobby hebben.

Souvenirzaken. Een verzamelaar uit Haantem zoekt andere verzamelaars die dezelfde hobby hebben. Zijn er nog lui die haar aan zakenzaken kunnen helpen?

Correspondentie. Wie heeft correspondentie-adressen van personen in Ned. Nw. Guinea, Suriname, Ned. Antillen en andere landen?

Dieren. Een dierenliefhebber die de gedragingen van de dieren bestudeert en zelf tropische vogels heeft (parkieten, tigerwinkjes, zilverbekjes) en veel van katten houdt, wil graag contact met andere dierenvrienden.

Bijbelonderzoek en Bijbelstudie. Wie onder U die hierover meer wil weten en hierover wil schrijven of praten geve zich direct op aan „Hobby News“.

Indische planten. Een planten-expert (uit Beger) die momenteel in Weert woont en die ongeveer 500 Indische planten heeft wil graag rullen met lui die dezelfde hobby hebben. Tevens verzamelt hij boeken over Indische kruiden, bossen, groeikundige planten en landbouwboeken van Indonesië.

Sigaretbandjes. Wie kan „Hobby News“ helpen aan sigaretbandjes voor verzamelaars?

Attentie voor alle letterkenners. Digenen onder U die bepaalde kruideniersregels sparen in deze voor andere willen rullen of tegen

bepaalde waardepunten wensen te rullen kunnen dit aan „HOBBY NEWS“ kenbaar maken. Een hobby-mis uit Schagen heeft Lannie (rijst) plaatjes en wil deze rullen tegen Douwe Egberts bonnen. Wie kan haar hiertaan helpen? Denk erom lui, als jullie persoonlijk antwoord willen hebben van hobby sobat dan moeten jullie steeds een postzegel van 12 cent in de brief sluiten. Verder komt alles normaal in de HOBBY RUBRIEK VAN TONG-TONG. Zet steeds in de linkerbovenhoek je hobby en adverteer alles wat op een hobby betrekking heeft a/n: „HOBBY NEWS“, POSTBUS 8096, DEN HAAG-Z.

HOBBY SOBAT

GAJEMEEKIJE?

Zoals in flinke advertenties in de vorige nummers reeds bekend is gesteld organiseert Mary Belickel-beiten op 27 januari a.s. een Indisch-Nederlandse Bonte avond in de Dierentuin. Kaarten voor deze avond zijn verkrijgbaar in de Bijenkorf (afd. klantenservice), bureau Haagse Courant, de Haagse Dierentuin en telefonisch bij Mary thuis: 55 82 10.

Dat we er nog eens apart melding van maken, komt omdat we uit ervaring weten hoe gauw Indischgasten vergeten (en later spijt hebben). Bovendien was de decembermaand zo afgelden met festiviteiten, dat de aandacht voor deze avond er best bij ingeschoten kan zijn.

Mary Belickel is misschien wel de meest ondernemende Indische dame in Den Haag. Zo wel op het terrein van de huisvrouw als in het amusementsleven slufft ze steeds iets nieuws te brengen. Tegengagen schrikken haar niet af. Successen wrakken op tot nieuwe ideeën. Het leven in Azië is voor haar niet iets dat definitief voorbij is, maar dat met nieuwe stimulerende impulsen het Europese leven vertrijken kan.

We zijn werkelijk nieuwsgierig naar deze avond, die een combinatie brengt van Nederlandse en Oosterse ontspanning. In elk geval zal er weer die typische (en voor ons altijd aantrekkelijke) sfeer zijn, die ontstaat wanneer veel Indischgasten bijeen zijn bij muziek en cocktails (Indiaas, Japans, Jivaans) uit het Oosten. Een Haags tooneigenerschap brengt geestige schetsen op de planken. Het woord dus met recht een Indisch-Nederlandse bonte avond, want we zekes naar komen kijken. Ontmoeten we U daar ook?

Taboe, afblijven

Na de 2e wereldoorlog was het in Indonesië erg moeilijk om voor een groot gezin goed personeel te krijgen. De bedienden vroegen niet alleen een goede betaling, maar ze stalen dan ook nog van het eten, dat in de etens-kasten werd opgeborgen. Op een dag dat er gasten werden verwacht, die migranten verlaan waren, bleek, dat een gedeelte van de gerechten reeds was vermindert, of helemaal verdwenen. Bij een uitgebreide rijkstafel valt dat niet direct op.

Zonder een woord te zeggen heb ik voorts-eik gerecht, reeds dat in de kast werd opge-borgen, met dunne plakjes worst belegd, en de strotel in het slot van de kast laten zitten. De bedienden hadden blijkbaar zin voor ha-moe. Nooit werd er meer gestolen.

Die varkens toch!

J. O.

Radio BOLLAND

Stationsweg 143 - Telefoon 601709
DEN HAAG

COWBOY-HITS AAN DE SPITS!

JIM REEVES:

You're the only good thing-45 s.

En op de LP:
Dark Moon.

Letop v. Dyks; Walk on by
Hank Locklin; You're the reason-45 s.
en vele andere.

AUTORIJSCHOOL TJANDI

Willem de Zwijgerlaan 75
Telefoon 551258 - DEN HAAG

VAMOR GEDIPL.

UW waarborg voor goede lessen

Geen tussentijdse wisseling van
instructeur.

A. G. J. BOONSTRA

PROEFT HET
ER IS GEEN

MAKES SIDING DAN ASIN

Verkrijgbaar bij de meeste Indische toko's
over het gehele land en bij

VANKA KAWAT

Dr. Augustijnlaan 49 - Rijswijk (Z.-H.)
Telefoon 96462

FASCINEREND BOEK OVER INDONESIË

James Mossman:
Opstand in het paradijs.
Uitg.: J. H. Gottmer, Haarlem

Door de ervaring wijzer geworden, namen we ook dit boek over Indonesië weer met achterdocht ter hand, bladesden het sceptisch door en hadden bij heel wat passages al direct een „Zie je wel? Die smijt er ook niks van!“ klaar. Maar desondanks raakten we meer en meer geboeid en het eindigde er mee, dat we aar begonnen op pagina 1 en serieus doorlezen tot de laatste pagina, aan het slot een aantal nuttige aantekeningen overhoudend.

Dat is op de eerste plaats te danken aan het heldere, onbevengene roedtblikken van de journalist Mossman in „ont“ paradijs, toen het door de rebellenoorlogen in Sumatra en Celebes verscheurd werd. Nederlandse journalisten zijn over het algemeen zo geweldig beschouwend met alleen maar oog voor dat wat „belangrijk“ is, dat ze vergeten op straat rond te kijken en menselijke notities te maken van onbelangrijke details. Als ze daarbij politiek of cultureel bevooroordeeld zijn, komt er van het doordringen in het werkelijke leven niet veel te recht.

Mossman bekoort ons herhaaldelijk met kleine rijstapjes in het leven:

„Het Capitol had een lang, overdekt balkon boven één van de vele grachten, die het armste gedeelte van de bevolking der stad dienden als badplaats en waterloot. Ook doet men langs de modderige oever de was, terwijl kinderen als opgewekte zeehonden het vuile, maar ondiepe water doorblazen.....

... Maar de armste meurent zijn zindelijk in Indonesië — veel zindelijkler dan de doorsnee Engelman — en ze stellen er prijs op enige keren per dag een bad te nemen....

... stonden vrouwen tot aan hun knieën in het water, hun desigante sarongs tussen hun benen geklemd en stral om hun dijen gewikkeld....

... Tegen de muren van de huizen van het kanaal waren bevane rijzaks dikke vliagen achteren en hapten eraar met kleine, voorhistorische kaden....

... Vrouwen in paars en groene sarongs zweefden met kleine rippelparjes langs kleine waterwegen, welke aan de voorgevel geheel open waren. Ze droegen manden met fruit en levende kippen en ander pluisvoer, die zij bij de poen vasthielden, zodat de kop omhoog hing. Er hing een gear van houtenrjes en van eten dat klaargemaakt worde. Het was een armenbaat, maar toch werd het leven er bevallig en waardig geleefd....

Het boek zit vol zulke snapshots, raak, schilderachtig, soms scherp en spottend, maar altijd getuigd van warme menselijke belangstelling. Daarom wordt de reportage van deze binnenlandse oorlog een rustachtig avontuur, boeiend, vermakelijk, ontroerend. De beschrijving op zichzelf al van het doordringen via Filipijnen en Sangir in de Minahassa is een kostelijk verhaal.

Mossman deelt in zijn periodieke (gelukkig korte) algemene commentaren menige lûk uit de pan uit, waarbij beurtelings het oude koloniale Nederland en het moderne Indonesië niet gespaard worden. Wij zijn bereid menige onjuistheid gaarne te vergeven als wij realiseren dat de schrijver maar zo'n heel korte tijd in Indonesië was en nog wel in een tijd van grote onrust. Des te meer respect hebben wij daarom als wij hem horen vaststellen: een Indonesische leider e...kte de 'opmerking: „Zij die denken dat de Indonesische so...te een-

voudig is, zijn verkeerd ingelicht.“ Eigenlijk merken wij, dat hij van deze waarheid voortdurend doordringen is geweest. Vaak daarom beperkt hij zich tot het geven van ongecommentariseerde werkelijkheidsverlagen. Als wij denken aan menige Nederlander en Indiëman, die het moderne Indonesië (en Katanga en India, enz.) in hun zak hebben en daardoor zo akelig blunderen vaak, dan is oore waardering voor Mossman des te groter.

Voor Mossman is zijn reportage van de rebellenoorlog een groot (en vaak amusant) avontuur geweest. En een groot wonder. De merkwaardigste dingen constateert hij. Bij voorbeeld de grote persoonlijke vriendschap die officieren van centrale regering en rebellen voor elkaar hebben: als Mossman het centrale front verlaat om te gaan kijken bij de rebellen, laat kolonel Gani zijn warme groeten overbrengen aan Simbolon. Waarom eigenlijk? vraagt Mossman. Antwoord: „Hij is wat U zou noemen: een gentleman.“ Wij, die in Europa gewend raken aan moreelogenose vernietiging van elke tegenstander, wat staan wij ver verwijderd van deze Aziatische instelling, die altijd worst: ondanks alle twist en strijd: vriend blijven!

Boekenkrabbels

Hoe dom zijn wij vaak om tegenover een Indonesiër misprijnd of onlaughend te spreken tegenover zijn (politieke) tegenstander, terwijl hij juist een groot vriend of intiem familielid kan zijn. Ooit staat in deze opschriften zeer ver weg van West. Zullen wij het ooit leren en begrijpen?

De oorlogen in Sumatra en Celebes lijken grote operettes en köpenickiades. Europese politici en generaals kunnen zich de vingers aflikken bij het kluisen aan de vele blunders en doornaden die begaan worden. Bij ons komt alleen een oneindig gevoel van begrip, sympathie en vergevensgezindheid op voor dit volk, dat zo'n ontzettende worsteling doormaakt bij het vinden van zichzelf, met tal van buitelandse buitelandse kapers en binnenlandse profiteurs als haalen in troebel water. Wij ontdekken ook met een schok hoe deze Indonesiërs (hoe bitter ook vaak sprekend over de Nederlanders) zich van hun grote genegenheid voor ons bewust blijven, onze taal spreken, onze vriendenhand zoekend (evenals Gani en Simbolon) over de zwartste verwijde-

DE STERRENHEMEL

Hebt U gezien hoe mooi bij deze heldere vriesnachten de sterrenhemel is? Om nagenaar prijkt in volle glorie Orion boven de Oosterkies, hier verticaal, dus als de Grote Jager. In Indië zagen we dit beeld altijd horizontaal en heet het De Ploeg. En is een „teken aan de hemel“ voor de rijstplant.

Het is de moeite waard om voor het bekijken van de sterrenhemel 's avonds nog een Mokje om te wandelen. We missen natuurlijk die geweldige Melkweg en vele oore bekende als het Zaiderkruis, Alpha en Beta Centauri, zoeken we natuurlijk tevergeefs. Ook is het naar de Grote Beer en Cassiopeia, die wij vroeger aan de kim zagen liggen nu pal boven ons hoofd te zien. Als ik hier met Pim uit varen zou gaan in de nacht, zouden we de kust niet meer terug vinden!

Ik vroeg aan Oom Piet, die vroeger 's nachts altijd op stap was, niet naar de „bi“, maar naar Priek om te vissen, of naar Soester om te jagen, of hij er 's avonds nog steeds op uit ging. Hij troek opene een uitsert papuliek en half verwijzend gericht. En met een druk wijzend handje naar zijn voeten, antwoordde hij alleen: „Adoeoeoe, Lie! Bngkaak, bngkaak!“ Ja, kassian als je dikke voeten krijgt van de kou. Wie heeft er minder last van en kan misschien aardige dingen vertellen van sterrenbeelden zoals de Indonesiër die ziet, hoe ze heten en welk verhaalje er misschien aan vast zit?

REDACTIE

ringen heen. We zien ook hoe slecht andere Europeanen „voet aan de grond“ krijgen.

Hoe dicht staan wij nog steeds bij Indonesië, maar door een volslagen gemis aan inzicht in de mogelijkheden van samengaan: hoe ver ook staan wij nog steeds van elkander. East is East and West is West... rullen de „two strong men“, die de overbrugging brengen moeten, dan nooit gevonden worden? T. R.

Opstand in het Paradijs

JAMES MOSSMAN

levert gaarne:

Boekhandel PAAGMAN

Groenammer 183783

Fred. Hendrikl. 217b, Den Haag

Tel. 545700

H. Ravensteijnpl. 42, Rijswijk

Tel. 984020

v. Schuiljenburchstr. 58, Delft

Tel. 22438

WAT DRIJFT SUKARNO?

NIEUW-GUINEA: EEN ZAAK OP LEVEN EN DOOD?
ZAL INDONESIË AAN HET COMMUNISME TEN
OFFER VALLEN?

Op al deze en nog vele andere vragen geeft JAMES MOSSMAN, bekend Engels buitenlands correspondent en commentator voor de B.B.C.-televisie, een even objectief als onthullend antwoord in zijn boek

OPSTAND IN HET PARADIJS

Verkrijgbaar in iedere boekhandel
Met 2 overzichtskaarten en 250 blz. tekst

Geb. f 9,90

J. H. GOTTMER - HAARLEM

(vervolg van pag. 14)

rijke zonen hun bloed op het veld van oorlogsoffenden, kon zij wel staan. „A la guerre come à la guerre!” schreeuwde ze met de beste stem van de tricoteuses rondom de guillotine. Wég met die steel. Applaus bij de menigte. (Even later zakte ze toch in elkaar.)

Wij — althans mijn moeder, Mies en ik — waren groot en blond en spraken een taal die voor het Franse oor niet of nauwelijks van Duits te onderscheiden viel. „Je suis Hollandais, moi”, protesteerde ik schuchter, toen ik bij de bakker 's morgens bliken vol oorenwoorden haar toegesproken kreeg. En de vrouw van de bakker (die van mijn moeder een truitje of broekje voor haar pas geboren baby gekregen had) nam het voor mij op. Maar wij voelden ons niet behagelijk meer. Inruisen was het oorlog geworden. Molitor's legers rukten België binnen. De opmars voltrok zich beuwend snel — hoe lang zou het voor ons nog mogelijk zijn, Nederland te bereiken? Mijn vader besloot zijn kans aan te grijpen terwijl het nog ging. De taxi, die ons naar het met post's volgestroemde Gare du Nord bracht, botste bij het oversteken van de Boulevard Mogens tegen een ander op: iedereen reed maar raak.

Volgens de militaire experts kon een moderne oorlog met zijn verplukende vernietigingskracht niet langer dan een paar weken duren: daarna zouden beide partijen volkomen uitgeput zijn. Mijn moeder, die geen militair deskundige was, vertrouwde op deze met gepot gezag afgelegde verklaringen en sprak met Madame Zouzou af, dat zij de spoedig verwachte was zo lang voor ons zou vasthouden: binnen de maand zouden wij terug zijn.

Met veel vertraging reed onze trein door België. We zagen torrens naar het front vertrekken vol zingende, schreeuwende, waiwende „piotten”, nog met de ouderwetse sjako's en de lange zware infanterie-geweren. Door de open vensters (waaruit wel zes, zeven of acht koppen staken) deden de argehoos in de heldendood gedreven jongens galante voorstellen aan mijn natter, die, na eerst tegen hen geflimsicht te hebben, het hoofd haastig afwendde, geschrokken van reuze illustratieve gebaren, die ook mij niet stondbreid sloegen: niets ongegrondeerds barbaars had ik nog niet gezien of zelfs maar voor mogelijk gehouden. Op het Nederlandse garnitstation kricelde het van Belgische vluchtelingen: de later zo vertrouwd gewesden, maar toen nog nieuwe en schokkende ellende-aanblik van mannen, vrouwen en kinderen, die in der haast nog wat schamele have meegestorte hadden. Mijn vader wisselde t'n Franse geld in en keek met verbazing naar de hem ter hand gestelde „silverbons”, die voortaan onze goed klinkende guldens en rijksdaalders zouden gaan vervangen.

Wij reisden door naar mijn tante Hennie, mijn vaders jongste natter, die in Steenwijk woonde: daar zouden we blijven tot de oorlog voorbij was. Iedereen sloeg met en suiker en ander duurzaam voedsel voor de winter in, die wel eens hard zou kunnen zijn. Mies en ik hielpen binnen aan draden opelgen; lange guirlandes daarvan werden op zolder uitgehangen, om later in gedroogde toestand gestut-tigd te kunnen worden.

Ik ging (tijdelijk, uiteraard) naar de Steenwijkse H.B.S., waar ik flink kon opbakken over mijn Parijse ervaringen. Wat ik over de oecotopkansen te zeggen had, werd niet zonder verschuldigd respect aangehoord — ik kon het immers weten, want ik kwam van daarheen.

Ik voorspelde een Franse overwinning, al zag het er op het ogenblik nog niet naar uit. (Kan het zijn dat ik enigzins bevooroordeeld was ten gunste van Frankrijk?)

Ongelijk kreeg ik slechts met een andere voorspelling: dat wij binnen een maand naar Parijs zouden terugkeren (waar ik dan ook mijn achtergelaten Pongers hoopte terug te vinden). Toen de oorlog maar voortdurende, die ganse winter en daarna weer de ganse lente, vertrokken wij naar Den Haag. Een jaar later mocht ik de H.B.S. na veel smeken vaarwel zeggen voor de zogenaamde „vrije schilderklass” van de Haagse Academie voor Beeldende Kunsten. „Een heel waagstuk, waarin je die jongen staat”, kreeg mijn vader van een welmenende vriend te horen. Zijn antwoord was typerend voor hem: „Ik ben veel te blij dat hij wat wil”.

De oorlog sloopte zich voort ad nauseam. „Im Westen Nichts Neues”. Heuvels zonder naam, aangeduid slechts door een cijfer, dat in de kraai met eenzellige regelmaat terugkeerde, weelden ten koste van duizenden jonge menselijke levens veroverd, verloren, heroverd, weer verloren. Over Europa hing de scherpe brandgeur van vernielde steden, de weerszotte walm der doden, wegruimd in van raten en luizen vergeven, van regen doorsijpelde loopgraven. Niemandland, waarin geen boom meer overrind stond; waarin geen struik, geen bloem, geen graspriest meer kon groeien; een vloekbeladen hemel weerspiegelde zich blinkend in plussen vol modder en bloed. Toen ik reventien was, kropte zich in mij onweerstaanbaar het verlangen op om uit het al te veilige, al te zelligsoegzame, aan deze goute moede goed verdienende Holland weg te breken en met mijn eigen ogen althans te zien wat buiten onze grenzen gebeurde.

Het gefakte mij — met wat veine — als oorlogsterkman aan het Oostenrijks-Italiaanse front te komen (elk front was mij goed; door een toeval won ik de grant van de Oosten-

rijke ambassade). Ik reisde naar het uitgehongerde Wenen, vandaar naar de Piave, en lag tot aan het eind van de oorlog (en de ineenstorting der Donau-Monarchie) in de loopgraven, als „Kriegsmaler” toegevoegd aan het tweede Bessisch-Herzegowinische (Mohammedaanse) Infanterie-regiment, dat stellingen had betrokken in de Venetiaanse Alpen, tegenover de beruchte Monte Grappa, die vuer brakte uit ingebouwd zwaar gesticht. Maar daarover heb ik in een ander boek met herinneringen al eens iets verteld. De ervaringen van de oorlog hebben mij volwassen gemaakt. Daarmee was mijn kindertijd dus afgelopen; en daarmee eindig ik dus ook deze — reeds voldoende uitgeputten — herinneringen aan mijn vroege jeugd.

Einde

Een verrijking van de Nederlandse Letteren

Vincent Mahieu

„TJIES”

Vertellingen 4e druk f 6.90

„TJOEK”

Vertellingen 2e druk f 6.90

Bij elke boekhandel

LEOPOLD — DEN HAAG

BOLS

voor
de man
met
de fijne
neus!

EIN NIEUWE LAMP
MOEDIG ??

.. draai er een SPLENDOR lamp in

N.V. Splendor Gloeilampenfabrieken - Nijmegen

LAATSTE HERINNERING LAATSTE HERINNERING

GA NU UW KAARTEN HALEN!! (Anders zijn de beste plaatsen weg!)

BUREAU: HAAGSE COURANT (Wagenstraat 35) en HAAGSE DIERENTUIN.

VOOR DE INDISCH-NEDERLANDSE AVOND

in de HAAGSE DIERENTUIN op ZATERDAGAVOND 27 JANUARI a.s.

Aanvang 8.00 uur. ENTREE f 2.75.

GEZELLIG ALS TEMPO DOELOE!

Toneelstukjes — Sketch (Carniggelt-Annie M. G. Schmidt) — Geisha's-Revue
Oosterse en Indiase dansen in schitterende costumes.
Javaanse dansen op gamelan muziek.

Verpoot in CHERRY BLOSSOM TUIN Op tikas. NA AFLOOP DANSEN

Kaartverkoop: Dierentuin: Vanaf 10 uur tot 4 uur (zaterdag tot 1 uur).

Verder op de avond zelf aan de cassa en telefonisch 358.210.

EEN AVOND VERZORGD DOOR MARY BRÜCKEL-P'JTEN, tel. 358210

IK EN BENTIET

Op een dag ik ontmoet Si Bentiet. Bijna maar ik herken niet. Wan dese Si Bentiet met pet, met schoenen, met kous, met kousban, met dan. Kaja foor begrafenis.

Ik seh: „Lo. Koh mooi dese. Wie njang doot?”

Hij seh: „Dese is Sondah.”

Ik seh: „O ja. Als fakansi, ik weet nooit als Sondah. Maar apa jij haat ooit naar de kerk?”

Hij seh: „Niet. Maar als nou mijn Tjang heef hij één pop als ik haat.”

Ik seh: „Boffen jij.”

Hij seh: „Waarom! Afpezing dese?”

Ik seh: „Als mijn Oma, als ik niet haat, die gebog ikke met stek. Maar persén interniet. Vijf sen maar nooit!”

Hij seh: „Ik krijn belongan twee stek. Kijk maar!”

Ik seh: „Adoeh! De rijkste! Eén pop één dap. Ken niet op!”

Hij seh: „Lo! Als dese belongan foor sakophulen dese, je weet.”

Ik seh: „O ja. Nou seh. Ik smertem. Feel plezier!”

En dan hij seh: „Als jé, naarwar haje?”

Ik seh: „Naar de chuis van Si Bengkok, Mangga-nja ringel.”

Hij seh: „Sosp! Ouwelut-nja Si Bengkok, interniet!”

Ik seh: „Nda. Allemaal web naar Bandoeng foor fakansi.”

En dan hij seh: „Ik haat efen mee. Ken wel toh gauw-gauw?”

Ik seh: „Ken wel. Als met helpen, gauw-gauw kén.”

En toen wij kom bij de chuis van Si Bengkok. Dese is stil. En dan wij sliep naar de boom en dan Si Bentiet hij leun en dan ik stap sijn hant en dan sijn schouder en dan ik in de boom. En dan hij seh: „Boeboer-sia! Mijn bloes! Tjap kaki!” Maar dan ik plukt de mangga gauw-gauw, twee - vijf - stek. En ik hoort naar Si Bentiet. En hij tang gauw-gauw en doet in sijn bloes. En dan ik meloret fan de boom en wij smeret 'm. En dan bloes-nja Si Bentiet kom druit getah-nja. En wêr hij mopper: „Boeboer-sia!” En dan hij trek druit sijn bloes uit sijn broek. En mangga-nja hij col. En dan wij haan banting de mangga op straat tot stuk en dan wij eet lekker-lekker. Door maar lepen en banting en eten.

En dan Si Bentiet hij bli: „Boeboer-sia, de khrék! Mijn één pop! Adoeh, ke-telaat-en ikke!”

En dan ik seh: „Hier maar njebrang met de deltan en dan sebot door Kampong Pala. Vijf minuten kén naar de kerk.” En dan ik wijt de bamboggtrek bij de kali.

En dan Si Bentiet hij spring de gtek en hij kommandeer: „Ajo lekas, Bang, njebrang!” En dan de man seh: „Owango-nja kelocat doerje! Doewa kali lima sen.”

En dan Si Bentiet hij jammer: „Mana bisa mijn dap op. Ik wor uithekaat fan de kerk!” En dan ik seh: „Gampang dese. Jou han je doet in de sak en dan je kotjok so: kristjong. En dan die ten ding: je doet helt drin. Al.”

En toen wij haat op de gtek en de man haat doeng en dan wij faar lekker. Si Bentiet hij djongkok bij de ran en haat spelen sijn han in de water. Lekker. En dan ik haat djongkok naar hem. Ook spelen met de water. En dan gtek nja hij sink een bootje en dan met schoenen Si Bentiet, apa lagi sijn broek een bootje betjek. En dan hij staat op en hij mopper weer: „Boeboer-sia! Dese ik ben de fieste mens fan de kerk!” En dan al dih bij de kan en Si Bentiet onbeduldich, hij spring. Maar niet herwoon si met schoenen, dan kepilut een bootje en dan: „Best!” hij fal in de modder. En dan hij smeerw: „Boeboer-sia!” Tot fer sijn stem. En dan hij seh feel dingen njang ferboten als Sondah. En dan hij seh: „Laat maar dih. Eén pop web!” En dan hij haat naar chuis.

En toen al

TJALIE ROBINSON

Fonteyn & Co.

v.l. te Djoera

Vlamingstraat 5 - Den Haag

Telefoon 11.66.77

HORLOGES

PONTIAC • MIDO • PRISMA

„Een slamat 1962 in volle gezondheid, dat is wat Kokkie voor U wil hopen”.

„U moet dan ook niet vergeten om de

RIJSTTAFELARTIKELEN

bij Kokkie te kopen”

Kokkies Rijstwinkels

Sloermeerlaan 125 - Telefoon 110162

Witte de Withstraat 128 - Tel. 89438

AMSTERDAM-W.

Welk kruideniersbedrijf of Toko voor Indische gerechten heeft interesse voor import en verkoop in Holland van Spaanse conserven in blik?

Aangeboden worden:

Augurkjes in Olijfolie, Groenten in Olijfolie.

Proefmonsterblikken worden gaarne gratis toegezonden. Bestellingen (ook in de Nederlandse taal) kunnen rechtstreeks worden toegezonden aan de fabriek.

SANTIAGO REVUELTA

CALLE LARDERO M.R. - LOGRONO - ESPANA

Thuis Rijsttafelen geen bezwaar

bij TOKO „LEBIH BAIK”

staat alles voor U klaar

Keuze uit meer dan 50 gerechten en sambalana. Profiteer van onze REVALUATIEPRIJZEN rechtstreeks van eigen fabriek aan consument.

STATIONSWEG 79

— TELEFOON 605787

— DEN HAAG

BALANSOPPRUIMING

UITVERKOOP

Zaterdag 13 januari begint je

Vele koopjes in al onze afdelingen.

Onze kleding afdeling heeft zeer voordelige aanbiedingen.

Onze woninginrichting vele courante coupons in gordijnen en vloerbedekking.

COMPLETE WONINGINRICHTING/DAMES, HEREN, KINDERKLEDING - DE CONSTANT REBDOQUESTRAAT 23-49 DEN HAAG - TELEFOON 33 35 77

EEN BEZOEK IS ZEKER DE MOEITE WAARD

drie maanden rentevrij, natuurlijk bij:

Jan Rijkstra
eig. h. t. drabbe

Voor abonnees:
f 3,50 per 3 regels,
elke regel meer, één
pop meer.

Voor niet-abonnees:
dubbel tarief. Alléén
bij vooruitbetaling.

Wil de mensur, die in september j.l. een KIMONO te koop aanbod, contact opnemen met tel. 070-558210.

Te koop gevraagd: KLOPPENBURG—VER-
STEGH plus PLANTENATLAS, 1932. —
Brieven onder No. 1501.

Mr. MAX (Mishka Meste), Galileistraat 187,
Den Haag, beelders, medium en astroloog. Con-
sult dag. v. 3—5 en 19—21 u. (ook zondags).
Handlijvooresp. f 1.50. Droomuitt. 50 cent.
Horosc. f 10.— + 12 cent porto. Geb.datum,
uur en plaats (is uur niet precies bek. dan
ogg. tussen 24—2, 3—4, 4—6 etc.). Droomb.
f 2.— plus 20 ct porto. f 1.50 + 12 ct porto.
Tel. 593337. Enkele beoordelingen:

„Het siernaad, dat ik miste is teruggevonden,
precies op de plaats door U in trance gezien,
nl. in de kast achter een stapel linnengoed.
Mevr. J. M. Vermaat, Amsterdam.”

„Wonderbaarlijk is alles uitgekomen. Tot in
finissen. J. J. Icke, Sittard.”

„De koffier is terecht. Mevr. Colleen-Nieuwen-
huizen, Haag.”

„Met grote belangstelling las ik Uw droom-
boek. Majoor K. Haasberg, Zeist.”

„Mijn heeschoep ontvangen. Uw analyse is
schitterend. Hoop mij er aan te spiegelen met
veel dank. Robert E. Poulton, Ingleswood,
Cal. (U.S.A.)”

WEDUWE, oud 48 jaar, wonende te Nijme-
gen, ZOEKT KENNISMAKING met heer tot
60 jaar. Brieven No. 1500.

KAARTEN HALEN VOOR IND.-NED.
AVOND, DIERTUIN (zie advertentie.)
Bureau Haagse Courant, Wagenstraat 55 en
Haagse Dierentuin en tel. 558210.

ENGELS. — P. G. v. Gressingen, V. T. H.
Praktijkleraar, Nicolaïstr. 26, Den Haag, tel.
52.36.50. Jazcol. erv. coov. beg.-groevd., ook
ernigr. (m. vaktaal). Opl. dipl. spreekvaardig-
heid en handelsoor.

Wegens emigratie MET SPOED TE HUUR
AANGEB. WONING met overname meub.
Omgeving Amsterdam. Utaal. repatrianten. —
Brieven No. 1503.

TE HUUR AANGEB.: v. kl. gezin: 1e etage
in Amsterdam. Huur f 8,95 p. wk. Overn.
meub. Urgentieverklaring vereist. — Brieven
No. 1504.

Heer E. J. Verbaarschot (ex chef stemmer
K. K. Kales), wonende v. Mierisstr. 98, Haag.
ZOEKT ADRES van heer Binsterman (ex
hoofdspecteur v. politie, Makassar).

DAME, inval, 204 jaarre GOEDE HULP in
huish. en voor verzorging willes hebben. In-
tzen, alles vrij en f 50.— extra p. mond. —
Mevr. Scheltes, Couperustr. 12, Voorburg.

VERZAMELAAR vraagt POSTZEGELS van
Indonesië, Israël, Nederland, Suriname, Ned.
Antillen, Bailen met zegels van alle landen of
kopen. — Brieven No. 1505.

De TOEKANG PIDJIT voor Vlaardingen is:
Rudolf en Haack (Si Dolph), Joh. de With-
straat 50b, tel. 01898-5550.

TH. H. v. SOEST, Keizersgracht 503, Amster-
dam, KOOPT BOEKEN OVER INDIE (on-
verschillig welke taal en onderwerp).

Een blijvende herinnering: IND. LAND-
SCHAP OP DOEK, sarwaht-bergen-flamboyant,
ca. 90 x 45: f 15.—, kleiner f 10.—. Oos-
terse Kunst „AURORA”, Anna Paulownastr. 3,
Den Haag.

Indische Dame (61) zag zich gaarne geplaatst
als DAME VOOR DE HUISHOUDING en
groepschap bij alleinst. oudere heer m. eigen
won. in Den Haag. Liefst ook in Indië (Indo-
nesië) geweest. Brieven No. 1499.

Wie wil mij, 68 j., A.O.W., 100 GULDEN
LENEN? Terugbet. in 8 maad. term. van 13
gld. Brieven No. 1502.

NAGEKOMEN

KERST- EN NIEUWJAARSWENSEN

Aan vrienden en kennissen: Hartelijke groeten
van de familie Chr. A. RIEKERK,
Frans Halslaan 14, Vreerdaal.

Bloemenliefde-Moedertrots

Het oude Indische dametje dat sinds lang we-
duwe was en ergens in Bandoeng ten zuiden
van de Postweg woonde b.nat twee kostbare
dingen: een welverzorgde, in tiertallen kleu-
ren groeiende tuin en een indrukwekkende
oud-Duitse naam, waarin minstens één „von”
voorkwam.

Het eerste verschafte haar een mogelijkheid
om haar bloedarme pensioentje wat aan-
sterken. Flora's kinderen vonden bij haar
de geliefteste kribben en zeldzaam liefdes-
verzorging en haar angrijk boelens waren a.
roemd in de hele Peranger.

Het tweede had haar altijd doordrongen v.
een voocname noble levenshouding, waar.
de eeuwenoude familiedynastie een waardig
plaats innam.

Eén van de vele dames, die haar van tijd tot
tijd kwamen bezoeken om te genieten van de
prachtige kweekproducten en van goed-Indi-
sche gastvrijheid, liet zich op een koole zon-
dagmorgen al wandelend voorlichten over de
enorme verscheidenheid van sierplanten en
perken. Ergens achter in de tuin, apart van
het formele gedeelte, ontdekte de bezoekende
dame drie precies gelijke bloemperken, elk in
S-voorn aangelegd. „Eh, mevrouw von
waarvan dere drie 3-en?” vroeg de bezoeker.
Waarop het oude dametje vol waardigheid
en trots antwoordde: „Dere als aandereken
aan mijn drie zonen: Soes, Saak en Sar!”

DRIM

Historisch

Schip nadert Rots van Gibraltar; alle passa-
giers hangen aan stouboord over de reling
om het wonder te aanschouwen. Motorboten
in volle vaart achter het langzaamvarende
schip aansuffend, trachten gelijke tred te hou-
den. Twee hoofden aan de reling door voorn,
huarsnit en stand der oren, onmiskenbaar te
behooren aan vader en zoon, tuzen met de me-
nigte mede naar de Rots. Het kleine hoofd
keert zich in de richting van het achterschip
en roept: „Doe — motorbotten — zij haan
rezen!”

Het groote hoofd keert zich nu ook naar het
achterschip om zich te overtuigen van de
juistheid van deze uitspraak en ik verwacht een
reprimande en rechtzetting van de ón-hollands
gebezigde Nederlandse woorden en zin.
Het hoofd zegt vaderlijk, met stemverlaging:
„Hu-eh, wie d'eerste, bewonnen?”

STEBB

VREDESTEIN

BIEDT PASSEND WERK AAN MANNELIJKE GEREPATRIEERDE
NEDERLANDERS TOT CIRCA 50 JAAR. — IN EEN DAGDIENST.

- De te verrichten werkzaamheden bestaan uit lichte, nauwkeurige handarbeid in een van onze ruime fabriekshallen.
- Interessant en verantwoordelijk werk.
- Gebleken is, dat ook hoofdarbeiders in deze werkzaamheden voldoening vinden.
- Reeds werd een aanzienlijk aantal gepatrieerden te werk gesteld en zij voelen zich bij ons thuis.
- Indien U zonder emplooi bent, of geen bevrediging vindt in uw huidige werkkring, komt U zich tot ons wenden, om ingelicht te worden omtrent de aard van de werkzaamheden almede de beloning daarvan.

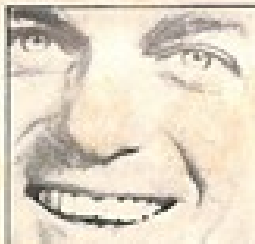
U hebt hiertoe de gelegenheid dagelijks van 9—12 en van 2—5 uur, behalve zaterdag. (Buslijn 26 stopt voor het bedrijf.)

Mocht het U overdag niet schikken, dan zijn wij gaarne bereid U in de avonden te ontvangen, evenwel na telefonische afspraak. (Telefoon 323860, toestel 4-45.)

DE heerlijke drank van
Tempo Doeloe
(zonder ENIG
conserveermiddel)

Wie
AMSTEL
drinkt...
doet zó

JONG BLIJVEN

en van het leven genieten
met al uw energie

Ook u - of u nu man of vrouw bent - zal zich jonger, vitaler en gelukkiger voelen. Bij het toenemen der jaren neemt uw energie af. Activeer uw geestelijke en lichamelijke werkkraft. Voel u fitter!

Gebruik daarom de reukloze Kloostervrouw Aktief Capsules. De ideale combinatie van tarwekiemolie en knoflook - verrijkt met vitamines - in Aktief Capsules, hebben wij aan de steeds voortschrijdende wetenschap te danken.

Tarwekiemolie bevat werkzame stoffen in geconcentreerde vorm voor bloedvoorziening en spieren en activeert bovendien de stofwisseling. Knoflook is reeds jaren bekend om zijn veelzijdige werking, die vooral de gezondheid ten goede komt. 1000 i.e. vitamine A en 100 vitamine D₂ zijn verrijkend toegevoegd.

Met Aktief Capsules leeft ook u gezonder, opgewekter en... actiever!

AKTIEF CAPSULES Per flacon **3.90**

J. G. YSSEL DE SCHEPPER

Firmant Alg. Ass. bedrijf „Arqa“

- Assurantien
- Financieringen
- Hypotheekverz.

Kantoor en woonhuis Corn. de Witt-
laan 83, Den Haag. Tel. 557172

Ambtenaren - Autoverzekeringen

ALL RISK premie vanaf . . . f 148.-
W.A. " " " " " f 40.-

Assurantielokaal „Meer en Bosch“

Kantoor: Parkstraat 6 - Tel. 638946 e. 332
DEN HAAG

Privé: Pinksterbloemplein 35 - Den Haag
Tel. 340082 tot 9.45 uur v.m.

VOOR LEDEN VAN „UIT EN THUIS“

In 1962 kunt U op de voordeligste manier naar Uw familie in Amerika en/of Canada

per

LOFTLEIDER
ICELANDIC AIRLINES

De maatschappij
met de
laagste tarieven.

AMSTERDAM-NEW YORK retour
via Reykjavik

1289.-

„FAMILY-
PLAN“
BASIS

LUXEMBOURG-NEW YORK retour
via Reykjavik

1168.-

DIT ZIJN JAARRETOURS

Vlieg de Saga-route

Een sprookjesreis tegen een sprookjesprijs.

In 1962... naar Amerika:

„ONDER ONS IN GROEPSVERBAND“

Vraagt u naar ons bij M. Brückel-Beiten,
Van A. 17. Den Haag. Tel. 070-558210

Laat U verwennen.

Gun Uzelf
een sprookje.

**VLIEG NU
BETAAL
LATER**

